Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXV | CELOVEC, PETEK, 18. JANUAR 1980 | ŠTEV. 3 (1951)

TRENUTNI POLOŽAJ PRED SKUPŠČINO OZN:

ŠIROKA OBSODBA

blokovske politike in vmešavanja velesil v notranje zadeve suverenih držav

Mednarodni položaj, ki je bil z vojaško intervencijo Sovjetske zveze zaostren do skrajne meje, je bil predmet široke razprave na izrednem zasedanju glavne skupščine OZN, ki ga je na zahtevo nekaterih članic nujno sklical tajnik Waldheim. Razprava je pokazala, da pretežna večina članic svetovne organizacije, predvsem pa neuvrščene države, najostreje obsoja vmešavanje velesil v notranje zadeve suverenih držav, v katerem vidi blokovsko izravnano stremljenje po delitvi sveta v interesne sfere in nevarno medsebojno tekmovanje v zasledovanju strateških interesov.

Med razpravo, v kateri je sodelovala velika večina članic OZN, so bila v glavnem oblikovana trojna stališča: zastopniki tistih držav, ki sodijo v zahodni blok na čelu z Ameriko, so sovjetsko agresijo obsojali brez vsakega ovinkarjenja in od Združenih narodov tudi zahtevali nedvoumne sklepe; govorniki iz vzhodnega bloka so — eni bolj drugi manj odločno — podpirali sovjetsko stališče, češ da je sovjetska vojaška navzočnost v Afganistanu „legalna in legitimna"; vsi drugi predstavniki pa so v svojih govorih pokazali, da se pridružujejo oceni, ki jo zagovarjajo neuvrščene države, ki na eni strani nedvoumno obsojajo sovjetsko intervencijo v Afganistanu, vendar hkrati na drugi strani izražajo resno zaskrbljenost zaradi vojaških intervencij in uporabe sile nasploh.

V skladu s tem glasnim klicem protesta zoper poskuse, da bi se v odnosih med narodi kot zakon uveljavila pravica močnejšega, je bilo tudi povsem jasno izraženo, da pri intervencijah ne more biti dvojnih meril, kar pomeni, da ni „dobrih" ali „slabih" intervencij, temveč gre v enem kot v drugem primeru za nedopustno vmešavanje v notranje zadeve suverenih držav. Pri oceni sedanjega položaja je bilo poudarjeno, da sta oba bloka do kraja aktivirala svoje zmogljivosti za dvoboj, v katerem gre za nadvlado v svetu. V sedanji situaciji, ko je skrhano medsebojno zaupanje, na katerem je zgrajeno prizadevanje za zmanjšanje napetosti, ter je lok napet do skrajnosti, le še medsebojni strah varuje pred najhujšim — da bi prišlo do neposrednega spopada z atomskim orožjem.

V tem izredno nevarnem položaju so pravzaprav neuvrščeni edina sila, ki dosledno brani interese narodov, njihovo suverenost, neodvisnost in svobodo, ter opozarja na načela Združenih narodov, na sprejete konvencije in na mednarodne obveznosti. To je dovolj jasno prišlo do izraza tudi na zasedanju OZN, kjer je bila z veliko večino izglasovana resolucija, ki jo je predložila skupina neuvrščenih in drugih nevezanih držav. Resolucija poziva na takojšen in celovit umik tujih čet iz Afganistana, s čemer naj bi afganistanskemu ljudstvu omogočili, da samo odloči o svoji usodi — brez intervencije in vmešavanja od zunaj. Hkrati pa resolucija pomeni tudi obsodbo uporabe sile, in to ne glede na to, kdo s katere strani in na kakšen način se je poslužuje.

Junaška tradicija

je zgled današnjim rodovom

Ob spomeniku dražgoške bitke je bila mnulo nedeljo spominska svečanost v okviru tradicionalne spominske in zimsko-športne prireditve „Po poteh partizanske Jelovice". Več kot 6000 udeležencev se je zbralo, da obudijo spomin na herojsko akcijo Cankarjevega bataljona, ki je pred 38 leti v tem predelu zaustavil štirinajstkrat močnejšega sovražnika. (Legendarna dražgoška bitka bo — kakor smo že poročali — zaživela tudi na filskem traku, kajti letos bodo posneli film „Dražgoška bitka", s katerim bodo ustvarili umetniški spomenik junaškim borcem Cankarjevega bataljona in sploh slovenskemu partizanstvu).

Udeležencem spominske svečanosti, med katerimi so bili poleg nekdanjih borcev Cankarjevega bataljona in drugih partizanskih enot tudi predstavniki družbenopolitičnih in borčevskih organizacij, je govoril Franc Puhar-Aci. Obudil je spomin na borbeno pot Cankarjevega bataljona in posebej na dražgoško bitko v začetku leta 1942, ki je imela velik pomen za ljudsko vstajo na Gorenjskem in v vsej Sloveniji. Poudaril je, da so še danes živa izročila narodnoosvobodilnega boja, saj je pravica in odgovornost vsakega občana, da se organizirano usposablja in pripravlja za obrambo in zaščito. „Zato je bojazen za našo usodo povsem odveč," je naglasil govornik. „Za našo varnost bomo poskrbeli sami — na izkušnjah dražgoške in drugih bitk, ki so dragoceno vodilo za krepitev splošnega ljudskega odpora." Govornik je dejal, da je moč v enotnosti ter zavestni obrambni pripravljenosti vsakega posameznega, svoboda in sreča delovnega človeka in občana pa sta cilj, za katerega ne sme biti nobena žrtev prevelika.

Prireditev v Dražgošah, ki je bila posvečena 38. obletnici dražgoške bitke, 35. obletnici zmage nad fašizmom in občinskemu prazniku občine Škofja Loka, je obsegala tudi veliko zimsko-športno manifestacijo, ki so jo letos že dvaindvajsetič priredili pod naslovom „Po stezah partizanske Jelovice". V soboto in nedeljo so se vrstila tekmovanja v posameznih disciplinah, kot so sankanje, smučarski teki, biatlon in ekipna tekmovanja enot teritorialne obrambe, mladinske organizacije in drugih združenj.

Ob bolezni predsednika Tita

se potrjuje enotnost narodov Jugoslavije

V zdravstvenem stanju jugoslovanskega predsednika Tita je konec prejšnjega tedna prišlo do poslabšanja, tako da so se zdravniki odločili za operacijo, ki je bila izvedena v nedeljo ponoči. Kirurški poseg na kliniki za kardio-vaskularno kirurgijo kliničnega centra v Ljubljani so opravili na ožilju leve noge. Po sporočilu zdravniškega konzilija je predsednik Tito operacijo dobro prenesel in je bil neposredni pooperacijski potek normalen. Tudi v naslednjem sporočilu je zdravniški konzilij objavil, da je splošno zdravstveno stanje predsednika Tita dobro in da postoperativno okrevanje teče normalno. Vendar pa s kirurškim posegom kljub začasnemu izboljšanju niso dosegli zaželenega učinka, tako da je bilo govora o tem, da se bodo morda morali odločiti za ponovno operacijo. Vsekakor je po poročilu zdravnikov stanje še vedno resno.

Poslabšanje zdravstvenega stanja predsednika Tita je imelo za posledico različne varnostne ukrepe, ki pa v ničemer ne presegajo odločitev, ki bi jih v podobnem primeru sprejela tudi vsaka druga država. Vendar je del tiska zlasti v Avstriji in na Koroškem izrabil ta položaj za naravnost bolestno dramatiziranje razmer v Jugoslaviji. Vrstijo se senzacionalistična poročila, katerih avtorji z bujno fantazijo rišejo strašne posledice za primer, da bi se zdravstveno stanje predsednika Tita ne izboljšalo.

Po drugi strani pa je v tej zvezi opaziti tudi značilne spremembe v ocenjevanju osebnosti predsednika Tita in razmer v Jugoslaviji: celo tisti, ki so prej vse to gledali samo skozi očala zakrknjenega antikomunizma, sedaj „odkrivajo" vrline in zasluge Tita tako v ožjem jugoslovanskem kakor tudi v širokem mednarodnem merilu; Jugoslaviji, ki so ji prej vedno spet prerokovali razpad, pa zdaj priznavajo stabilnost, konsolidacijo in trdnost, tako da njen obstoj v nobenem primeru ni v nevarnosti.

V Jugoslaviji sami je bolezen predsednika republike razumljivo vzbudila zaskrbljenost. Toda ta zaskrbljenost nikakor ni izraz strahu pred bodočnostjo, temveč izraz ljubezni in spoštovanja, ki jih gojijo do Tita. V teh čustvih pa se dokumentira tudi enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije, ki so v tem trenutku še posebno odločeni, da očuvajo in branijo svojo domovino in vse tiste pridobitve, ki so si jih priborili pod vodstvom svojega predsednika. To izražajo v številnih brzojavkah in pismih, s katerimi izražajo Titu želje, da bi kar najhitreje okreval, in mu zagotavljajo, da hočejo ostati zvesti in dosledno nadaljevati njegovo pot.

Prav tako pa prejema predsednik Tito številne brzojavke tudi iz tujine. Vodilni državniki in predstavniki družbenopolitičnega življenja iz vseh delov sveta mu želijo skorajšnje okrevanje in pri tem poudarjajo njegovo vodilno vlogo tako pri razvoju Jugoslavije kot tudi v boju za svetovni mir. Med drugimi državniki je predsedniku Titu želel okrevanje tudi avstrijski zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger. Tem željam se iskreno pridružujemo tudi koroški Slovenci!

29. Slovenski ples v Celovcu

Tudi letošnji 29. Slovenski ples v Celovcu je ob udeležbi obiskovalcev iz vseh krajev južne Koroške ter številnih gostov iz Slovenije in Primorske potrdil pomen in ugled te največje družabne prireditve koroških Slovencev. O poteku plesa obširno poročamo na 3. strani.

Mit o koroškem tabuju

se je razpočil kot milni mehurček

Poslanski zaščitniki tistih krogov, ki jih je znanstvena dokumentacija o desničarskem ekstremizmu v Avstriji spravila iz ravnotežja, so na svojo interpelacijo v parlamentu sedaj dobili odgovor. Notranji minister Lanc in ministra za znanost in raziskave dr. Firnberg sta odgovorila FPÖ-jevskim poslancem; odgovor pa seveda velja tudi poslancem koroške ÖVP, ki so v parlamentu prav tako skušali braniti „čast" tistega dela Koroške, ki se je čutil prizadetega zaradi omenjene publikacije.

Pri odgovoru ministra Lanca ne gre toliko za vprašanje, v kolikšni meri se je priznal oziroma se distanciral od svoje uvodne besede, ki jo je napisal za knjigo o desničarskem ekstremizmu; dejstvo je, da je uvod ostal nespremenjen tudi v drugi in tretji nakladi. Bolj važno je ministrovo opozorilo za svobodo mnenja in tiska in v tej zvezi njegov odklonilni odgovor na zahtevo po prepovedi in zaplembi knjige. S tem je namreč — preneseno na koroške razmere — dovolj jasno povedal, da nima nihče, torej tudi ne Heimatdienst in njemu sorodne grupacije, izključne pravice odločati o tem, kaj sme biti in kaj ne sme biti. To pomeni, da tudi koroški nacionalisti niso nekakšen „tabu", ki se ga nihče ne bi smel dotakniti ali o njem izreči svoje kritično mnenje (le na Koroškem smo takšno prakso že ponovno doživeli).

Še bolj odločna je bila ministrica Firnberg, ki so jo „obtožili", ker je sporno publikacijo subvencionirala. Brez vsakega sprenevedanja je odgovorila, da je s subvencijo v višini 120.000 šilingov omogočila znanstveno raziskavo pojavov desničarskega ekstremizma v Avstriji in z nadaljnjo subvencijo z znesku 70.000 šilingov podprla izdajo „inkriminirane" knjige, v kateri so objavljeni izsledki omenjene raziskave. Pri tem pa je ministrica še posebej opozorila na svobodo znanosti ter poudarila, da je knjiga delo kvalificiranih strokovnjakov in da je njeno vsebino odobril dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora, v katerem so zastopane vse tri organizacije, ki združujejo žrtve fašizma.

Poleg opozorila obeh ministrov na svobodo mnenja, tiska in znanosti je odgovor obsegal še ugotovitev, da tisti, ki se čuti užaljenega, lahko išče zadoščenje pri sodišču. In v podobnem smislu je bila tudi v koroškem deželnem zboru zavrnjena zahteva FPÖ, da mora deželna vlada pri zvezni vladi izposlovati prepoved knjige o desničarskem ekstremizmu.

Koroški nacionalisti torej niso uspeli doseči obsodbo in prepoved širjenja jim tako neprijetne publikacije. Odgovor, ki so ga prejeli, pa hkrati tudi pomeni, da nihče nima pravice v imenu drugih odločati, kdo se mora kdaj in zaradi česar čutiti užaljenega. Ravno na takšnem monopoliziranju pa je osnovana celotna gonja proti knjigi in je število baje vloženih tožb proti njenim avtorjem vsekakor hud udarec za tiste, ki so se vedli, kakor da govorijo v imenu vseh Koroščev.

Bolestno negovani in čuvani mit o nekem koroškem tabuju se je razpočil kot milni mehurček — to pa je brez dvoma obetavno znamenje na začetku „koroškega jubilejnega leta".

LJUBLJANSKI NADŠKOF O ODNOSIH OBLASTI DO CERKVE:

„Povsem zadovoljivi in nedvomno pozitivni"

V zadnjem času se množična občila na Koroškem spet enkrat močno trudijo, da bi svoje bralce, gledalce in poslušalce prepričala o „preganjanju" in „zatiranju" vere in cerkve v Sloveniji. Zlasti v celovški Kleine Zeitung se je zvrstilo že precej člankov in vesti, iz katerih je bralec dobil vtis, kakor da so se odnosi med oblastmi in cerkvijo v Sloveniji nevarno poslabšali. Ne nazadnje pa je tudi Dom katoliške prosvete v Tinjah že dal svoj „prispevek" v tej smeri, da bi „poglobil" zaupanje in razumevanje med koroškimi Slovenci in matičnim narodom.

Vendar se tudi v tem primeru hitro kaže, kaj je resnica in kaj ni resnica. Nedavni novoletni sprejem, ki ga je za duhovnike in druge predstavnike verskih skupnosti priredil predsednik komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman, je bil tozadevno vsekakor zanimiv in poučen. Tudi letos so se tega tradicionalnega sprejema udeležili vsi slovenski škofje rimskokatoliške cerkve, na čelu z ljubljanskim nadškofom metropolitom dr. Jožetom Pogačnikom, več profesorjev teološke fakultete, predstavniki drugih verskih skupnosti in vodilni člani Slovenskega duhovniškega društva pod vodstvom predsednika Romana Kavčiča. Prav tako pa so bili navzoči tudi visoki predstavniki oblasti in družbenopolitičnih organizacij.

Predsednik Kolman je v svojem govoru poudaril pomen urejenih in tvornih odnosov med socialistično samoupravno družbo in verskimi skupnostmi v njej. Dejal je, da se v odnosih družbe do rimskokatoliške cerkve in drugih verskih skupnosti ni nič spremenilo in se nič ne spreminja. Ravno zaradi tega pa ni mogoče razumeti pojavov politikantstva iz zadnjega časa ter je predsednik Kolman naglasil: „Zdaj, ko je za nami daljše obdobje, ko je bilo med nami v naših odnosih vse manj medsebojnega nezaupanja, se zdijo toliko bolj nerazumljiva nekatera dogajanja v zadnjih mesecih ter izražena stališča nekaterih profesorjev ljubljanskega bogoslovja, ker pomenijo odstopanje od skupnih prizadevanj ter poskus drugačnega, negativnega vrednotenja težko dosežene in zgodovinske pogojene stopnje v medsebojnih odnosih." Ko je ponovil splošno izkazano stališče o zavzemanju za nadaljevanje dobrih odnosov, ki bi še naprej omogočali dovolj demokratično in strpno izmenjavo mnenj in pogledov ter reševanje odprtih vprašanj, je predsednik Kolman opozoril tudi na usmerjenost Vatikana, ki je po izjavah najodgovornejših predstavnikov zainteresirana za ohranitev dobrih odnosov z Jugoslavijo.

Nadškof metropolit dr. Pogačnik je v odgovoru dejal, da je za minulo leto „naša bilanca glede odnosov med socialistično samoupravno družbo in katoliško cerkvijo povsem zadovoljiva in nedvomno pozitivna". V podkrepitev je navedel, da je bilo izdanih več dovoljenj za zidavo cerkva in župnišč in da potekajo obetavni pogovori o drugih podobnih zadevah. Glede „nesporazumov" iz zadnjega časa pa je dr. Pogačnik izjavil: „Naravno in razumljivo je, da pride med nasprotujočim se svetovnim nazorom, kakor sta krščanstvo in marksistični materializem, občasno lahko tudi do trenja in napetosti. Te smo seveda tudi mi v preteklem letu čutili, a smo jih reševali z medsebojnimi razgovori, dobrohotnim dialogom in z razumevanjem. Tako ves čas ni prišlo do nobenih administrativnih ukrepov, še manj do kakih sodnih odlokov ali kaj podobnega zoper kakega duhovnika. Mislim, da je tako v interesu socialistične družbe kakor tudi v interesu cerkve, da tak humani odnos, tak modus vivendi ohranimo tudi v bodoče."

To so vsekakor dovolj jasne besede, ki postavljajo na laž razne trditve o „preganjanju" in „zatiranju" vere in cerkve v Sloveniji. Ali pa se bo pri oblikovalcih javnega mnenja na Koroškem našel celo kdo, ki bo kljub temu branil svojo „resnico" in s tem postavljal na laž ljubljanskega nadškofa? Pri tistih, ki bi za vsako ceno hoteli imeti svoje „mučenike", se tudi temu ne bi čudili . . .

Razvoj mladega naraščaja

je pogoj za obstanek narodnosti

V zadnji številki našega lista smo poročali o Ljudskem koledarju, ki izhaja v Budimpešti kot letna kronika življenja in dela jugoslovanskih narodnosti na Madžarskem. Podobno mesto in vlogo pa ima tudi „Naptar", koledar za pripadnike madžarske narodnosti v Prekmurju oziroma v Sloveniji.

Letošnji koledar ima 260 strani ter vsebuje vrsto zanimivih člankov s posameznih področij narodnostnega in družbenega življenja tako v lendavski in soboški občini, kakor tudi v širšem okviru — v Sloveniji in Jugoslaviji. Med drugim je objavljen v madžarskem jeziku celotni govor, ki ga je imel predsednik Tito na lanskem vrhu neuvrščenih držav v Havani; prav tako pa tudi govor predsednika SZDL Slovenije Ribičiča na osrednji proslavi 20-letnice dvojezičnega šolstva v Lendavi. Nadalje poroča koledar o lanskem mednarodnem srečanju manjšin v Kopru; v zanimivi študiji prikazuje razvojne možnosti narodnosti v Jugoslaviji; pripadnike madžarske narodnosti pa seznanja tudi s položajem in problemi gradiščanskih Hrvatov.

Med „domačimi" problemi so posebno obširno prikazana kulturno-prosvetna vprašanja; v obsežni jezikoslovni študiji je govora o zemljepisnih imenih lendavskega območja; poleg tega pa prinaša koledar še razne zanimive prispevke s področja etnografije, knjižničarstva in podobno. Razveseljiv napredek pa beleži koledar še zlasti na literarnem področju, kjer se uspešno uveljavlja lepo število piscev iz vrst študentov. Sploh je koledar lep dokaz skrbi, ki jo posvečajo vzgoji mladega naraščaja — pretežno mladi avtorji leposlovnih spisov pa tudi zahtevnejših znanstvenih razprav so najboljše jamstvo, da se bo madžarska narodnost v Sloveniji tudi v bodoče uspešno razvijala.

Predlogi mednarodne komisije

za obstoj in razvoj vseh narodov

Pod naslovom „Sever-Jug: program za obstoj" je bilo objavljeno poročilo neodvisne komisije za mednarodne probleme razvoja, ki ji predseduje bivši zahodnonemški kancler in predsednik SPD Willy Brandt in je zato bolj znana kot Brandtova komisija. V tem poročilu prihaja komisija do zaključka, da mora človeštvo — če hoče v prihodnjih dveh desetletjih zmanjšati prepad med razvitimi in nerazvitimi ter v razmerah splošne medsebojne odvisnosti zagotoviti obstanek in razvoj vsem narodom — začeti odločilno bitko na štirih frontah: občutno mora povečati pomoč državam v razvoju, sprejeti novo energetsko strategijo, nov svetovni program za prehrano in korenito spremeniti že obstoječo mednarodno gospodarsko ureditev.

Komisija, ki jo sestavljajo priznani strokovnjaki in politiki iz držav razvitega Severa, nerazvitega Juga in držav proizvajalk nafte, je izdelala predloge, do katerih je prišla na podlagi lastnih raziskav in posvetovanj z vladami in z mnogimi strokovnjaki iz mednarodnih organizacij.

Komisija ki jo sestavljajo priznani strokovnjaki in politiki iz držav razvitega Severa, nerazvitega Juga in držav proizvajalk nafte, je izdelala predloge, do katerih je prišla na podlagi lastnih raziskav in posvetovanj z vladami in z mnogimi strokovnjaki iz mednarodnih organizacij.

Največji pomen pripisuje Brandtova komisija večji pomoči nerazvitim državam. V poročilu poudarjajo, da je najpomembnejši in najnujnejši ukrep povečati tako imenovano uradno pomoč za razvoj za 8 milijard dolarjev letno, saj bodo le tako lahko uresničili program razvoja in hitrejše industrializacije držav v razvoju. Ta pomoč je leta 1978 znašala 21,4 milijarde dolarjev, to je manj kot polovico sredstev, ki naj bi jih dali razviti na podlagi programa akcij za vzpostavitev nove mednarodne gospodarske ureditve. Najbolj razvite države sveta so se namreč obvezale, da bodo kot uradno pomoč za razvoj (ODA) izločale 0,7 odstotka bruto družbenega proizvoda na leto, vendar pa velika večina teh držav daje manj kot polovico. Komisija zato predlaga, naj bi ta cilj dosegli vsaj do leta 1985, do leta 2000 pa naj bi bogati prispevali 1 % bruto družbenega proizvoda za pomoč državam v razvoju. Tako bi skupaj z drugimi viri do leta 1985 zagotovili državam v razvoju 50 do 60 milijard dolarjev.

Nadalje komisija predlaga, naj bi sprejeli „novo mednarodno energetsko strategijo" in v tej zvezi zlasti poudarja potrebo po obojestranskih obveznostih proizvajalk in velikih porabnikov nafte. S tem naj bi onemogočili enostransko zmanjšanje pošiljk in naglo zviševanje cen ter uvedli ostrejše ukrepe za varčevanje. Po mnenju komisije bi tako omogočili nadzor nad cenami oziroma bi jih postopoma usklajali z gibanji na trgu — kar daje veliko ugodnosti članicam OPEC — in zagotovili resnično vrednost finančnih skladov držav izvoznic.

Glede ukrepov, s katerimi naj bi odpravili lakoto v svetu, je komisija zlasti poudarila, da je treba vlagati v programe za razvoj kmetijstva v državah v razvoju. V poročilu je rečeno, da v kar 58 od 106 držav v razvoju proizvodnja hrane občutno zaostaja za rastjo prebivalstva. Zato komisija zahteva, naj bi ogroženim državam pošiljali večjo pomoč v hrani in uredili večje svetovne zaloge hrane.

Komisija je poudarila, da so nujno potrebne reforme v mednarodnih gospodarskih odnosih in celotnem sistemu denarno-finančnih ustanov. Opozorila je, da so vzajemni interesi vseh držav precej večji, kot pa se same tega zavedajo. Obstoječe ustanove so po mnenju komisije zastarele, sistem odločanja v njih je nepravilen, zato komisija zahteva, naj spremenijo način njihovega dela, da bi lahko prispevale k poživitvi dialoga med Severom in Jugom.

Svoje poročilo bo komisija poslala generalnemu sekretarju OZN Waldheimu in je pričakovati, da bodo o njem razpravljali na izrednem zasedanju glavne skupščine OZN, ki bo letos septembra in bodo obravnavali vprašanja razvoja in nove mednarodne gospodarske ureditve.

Pravica do razvoja

kot ena temeljnih človekovih pravic

Med vprašanji mednarodnega varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin ima pomembno mesto aktivnost, posvečena formuliranju pravice do razvoja kot ene temeljnih človekovih pravic. Za kaj gre?

V tridesetletni dejavnosti OZN na področju mednarodnopravne zaščite človekovih pravic se je postopoma razvijalo — zadnja leta pa pomembno okrepilo — spoznanje o nujnosti povezovanja človekovih pravic s celotnim razvojem in s prizadevanji za novo mednarodno ekonomsko ureditev. Razprave v komisiji za človekove pravice so v zadnjih letih to povezanost vse bolj jasno izražale; sekretariat svetovne organizacije je izdal študijo o mednarodnih razsežnostih pravice do razvoja kot ene temeljnih človekovih pravic. Študija razlaga pojem pravice do razvoja in sistematično obravnava pojmovna, pravna, ekonomska in druga vprašanja, ki jih poraja zamisel o človekovi pravici do razvoja. Prav gotovo bo ta študija predmet dolgotrajnih in poglobljenih razprav v OZN in drugod.

Med pobudniki in nosilci ideje o pravici do razvoja kot temeljni človekovi pravici ima gibanje neuvrščenih posebno pomembno vlogo. Politična deklaracija, ki so jo sprejeli na šesti konferenci šefov držav ali vlad neuvrščenih v Havani, obširno in sistematično obravnava vsa najpomembnejša vprašanja sistema mednarodnega varstva človekovih pravic, ustrezno mesto v tem okviru pa daje tudi pravici do razvoja. Iz havanske politične deklaracije neuvrščenih, pa tudi iz njihove dejavnosti v Združenih narodih in drugje, je mogoče razbrati, da ima gibanje neuvrščenih pravico do razvoja za eno od osrednjih prvin svoje akcije na področju človekovih pravic in za sredstvo povezovanja te akcije z napori za graditev nove mednarodne ekonomske ureditve in z drugimi glavnimi smermi svojega delovanja.

Opredelitev pravice do razvoja kot človekove pravice sproža številna zahtevna vprašanja. Med prvimi je prav gotovo vprašanje, kaj razvoj sploh je in ali se pojma „razvoj" in „človekova pravica" sploh lahko ujameta v enotnem konceptu. V OZN in drugje so pojem „razvoj" dolgo razlagali kot sinonim za pojem „rast bruto nacionalnega proizvoda" in šele v zadnjem desetletju se je odločilno okrepilo spoznanje o nujnosti bolj kompleksnega pojmovanja razvoja, ki poleg ekonomskih kategorij vsebuje tudi socialne, kulturne, izobrazbene, zdravstvene in druge komponente. Proces graditve sistema zaščite človekovih pravic je potekal vzporedno in dolgo časa brez prave povezave s pojmom razvoja. To je bilo obdobje primata državljanskih in političnih pravic kot edinih pravih in pravnih človekovih pravic. Lahko bi rekli, da gre v obeh primerih za posledice vulgarno-teoretskih pristopov: tako kot vulgarne ekonomske teorije prisegajo na mehanično delovanje vzrokov in učinkov ekonomskih pojavov, tako tudi vulgarne teorije človekovih pravic poskušajo ustvariti nekakšen hermetičen sistem pravnih pravic, vse, kar je zunaj njega, pa je za te teorije irelevantno.

Uvrščanje pravice do razvoja med temeljne človekove pravice je pomembno dejanje na poti premagovanja omejenih vulgarno-teoretskih pogledov, sistem mednarodno pravne zaščite človekovih pravic pa s tem dobiva polnejši kontekst. Po drugi strani pa je formuliranje pravice do razvoja tudi izraz dozorelosti spoznanja o nujni in organski povezanosti ekonomskih in neekonomskih kategorij v pojmu razvoja, kar daje nove perspektive tako teoriji kot praktični strategiji razvoja.

Seveda danes še ni mogoče natančno opredeliti vsebine človekove pravice do razvoja. Do sedaj opredeljene ekonomske, socialne in kulturne ter državljanske in politične pravice, in zahteve, izražene v listinah posebnih zasedanj generalne skupščine Združenih narodov, posvečenih novi mednarodni ekonomski ureditvi, ter zahteve deklaracij neuvrščenih iz Alžira, Colomba in Havane, bodo v tem procesu pomembni kažipoti.

Drugo temeljno vprašanje je naslednje: Kakšna je pravna narava pravice do razvoja? Ali je ta pravica sploh še stvar prava ali pa gre za neko ideološko kategorijo? Ali obratno; če je pravica do razvoja sestavina prava, kaj vse je mogoče šteti za pravo?

Pomemben del pravnih teoretikov ugotavlja, da v današnjem svetu mednarodno pravo bede postaja tudi beda mednarodnega prava in da je zato treba v teoriji in praksi oblikovati nove mednarodnopravne inštitute. Nekateri od teh inštitutov — kot je npr. pravica do suverenosti nad naravnimi bogastvi, določene ekonomske pravice in dolžnosti držav ter pravni inštitut „skupne dediščine človeštva" — že postajajo sestavine občega mednarodnega prava. Seveda uvajanju teh konceptov najostreje nasprotujejo pristaši pravno-pozitivistične šole. Še vedno je aktualna Engelsova ugotovitev o buržoazni miselnosti kot tipično pravni miselnosti, po kateri ima pozitivno pravo že kar odrešiteljsko funkcijo avtomatičnega urejanja družbenih razmerij. Načela, programske norme in druge vrste nepozitivnega prava pri takem pojmovanju nimajo veljave. Boj proti izključnosti pozitivistične koncepcije mednarodnega prava poteka že dolgo tako v teoriji kot v praksi. Dosedanji premiki zbujajo upanje v tako preoblikovanje mednarodnega prava, v katerem bo pravica do razvoja imela svoje mesto.

Pravica do razvoja je človekova pravica. Kakšno je torej razmerje med njo in drugimi državljanskimi in političnimi ter ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi pravicami? Težko bi ostali zvesti izhodišču zamisli o pravici do razvoja, če bi jo kratko in malo uvrstili v spisek človekovih pravic, in če ne bi opazili njene sintetične narave, t. j. dejstva, da so v njej združene vse v mednarodnem pravu definirane človekove pravice.

Torej ne gre za dodajanje novega staremu, temveč za združevanje priznanega v novo kvaliteto, ki pa ni samo v sintezi priznanih človekovih pravic, ampak ravno tako v vgrajenosti pojma razvoj med človekove pravice. Seveda pravice do razvoja ni mogoče pozitivistično obrazložiti, tako kot je ni mogoče kratko malo „izločiti" pred sodiščem. Njena narava je tipično programska in z njo mednarodno pravo pridobiva inštitut, ki bo zahteval nadaljnjo razčlenitev in opredelitev iz njega izhajajočih pravic ljudi in narodov ter obveznosti držav.

Iz take narave pravice do razvoja pa izhaja, da je njen subjekt tako posameznik kot družba, v kateri živi, tako pripadnik manjšinske narodne skupnosti kot ta skupnost, tako državljan države v razvoju kot tudi ta država v razvoju, in tudi mednarodna skupnost kot celota je med njimi. Vsi ti subjekti imajo v procesu razvoja svoje pravice in njim odgovarjajoče dolžnosti, zlasti pa so se dolžni vzdržati dejanj, ki ovirajo razvoj. Pluralizem subjektov pravice do razvoja je torej ena njenih glavnih značilnosti.

Pravica do razvoja je za sedaj samo teoretski pojem in torej bolj stvar človeškega duha kot realnosti. Prav gotovo od nje ne moremo pričakovati „odrešujočih učinkov". Njen pomen je v tem, da usmerja razvoj sistema mednarodnopravnega varstva človekovih pravic na najbolj bistvena vprašanja in tako prispeva k povečanju učinkovitosti tega sistema. Hkrati pa se kot nastajajoč pravni inštitut vključuje v proces graditve novega in bolj pravičnega mednarodnega reda.

mag. Danilo Türk
(Naši razgledi)

Slovenski ples v Celovcu
je tudi letos potrdil svoj pomen

Že devetindvajsetič je potekal tradicionalni SLOVENSKI PLES v Celovcu, ki se je tekom treh desetletij uspešno uveljavil kot največja družabna prieditev koroških Slovencev. Ta svoj pomen in ugled je letos znova potrdil in s tem zagotovil, da bo prihodnji jubilejni 30. Slovenski ples prav tako uspešen začetek novega desetletja v neprestani verigi teh vsakoletnih in — kar lahko upravičeno poudarimo — vsenarodnih srečanj rojakov iz Koroške, iz matične Slovenije in tudi iz Primorske. To pa je dokaz, da se je iz „tveganja" prvega Slovenskega plesa razvila tradicionalna manifestacija, ki ima svoje trdno in priznano mesto med največjimi tovrstnimi prireditvami v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza kot prirediteljica je tudi tokrat poskrbela, da je bil Slovenski ples spet bogat po vsebini in uspešen po poteku. Njenemu vabilu so sledili ljudje iz vseh krajev južne Koroške; prišli so stari obiskovalci te prireditve in prišla je zlasti mladina. Navzoči so bili tudi ševilni prijatelji iz Slovenije, zlasti iz Kranja in iz obmejnih občin. Predsednik SPZ Valentin Polanšek pa je na začetku posebej pozdravil tudi vrsto uglednih častnih gostov, med katerimi so bili jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Novak Pribičevič, generalni konzul v Celovcu Milan Šamec s člani konzulata, člana izvršnega sveta SR Slovenije Franc Razdevšek in Jernej Jan, podpredsednik republiške konference SZDL Slovenije Vladimir Klemenčič in predsednik komisije za manjšinska vprašanja Danilo Türk, tajnik Zveze kulturnih organizacij Slovenije Marjan Belina, tajnik Slovenske-kulturno-gospodarske zveze iz Trsta Udovič in drugi. Prav tako pa so se plesa razumljivo udeležili tudi vodilni funkcionarji naših osrednjih organizacij ter predstavniki ustanov koroških Slovencev.

Tako je bila prireditev lepa priložnost za pogovore in izmenjavo mnenj. Potekala je v vzdušju domače družabnosti, medsebojnega razumevanja in veselega razpoloženja. Saj sta za tako razpoloženje skrbeli kar dve „polnokrvni" skupini — plesni ansambel ŠOK, katerega člani sodelujejo tudi v priznanem velikem plesnem orkestru RTV Ljubljana, ter narodno zabavni ansambel „Fantje treh dolin" iz Slovenjega Gradca. Marljivo sta igrali v veliki in zgornji dvorani, kjer so se mladi in tudi starejši obiskovalci tja do jutranjih ur vrteli ob klasičnih in modernih melodijah. Za uvod pa je „Ribniški oktet" iz Ljubljane, ki ga do polovice sestavljajo stari znanci iz Slovenskega okteta, podaril kratek pevski spored, ki je segal od Kernjakove „Pojdamo v Škofiče" tja do ribniške „himne". (Obširneje o oktetu, ki je navdušil vse poslušalce, lahko berete v poročilu o njegovih treh nastopih, ki jih je imel v nedeljo v Šentilju, v Selah-Kotu in v Slovenjem Plajberku.)

Za posrečen vložek so poskrbeli tudi člani SPD „Danica" iz Šentvida v Podjuni, ki so s tekmovanjem v „tehtanju" darilne košare zbirali prostovoljne prispevke za izgradnjo kulturnega doma v Šentprimožu. Obiskovalci plesa so tudi pri tem dokazali svojo povezanost s slovenskim kulturno-prosvetnim delom na Koroškem.

In za zaključek lahko še zapišemo, ugotovitev: najlepši dokaz, da je bila prireditev vsestransko uspešna, je dejstvo, da se že vsi veselimo jubilejnega 30. Slovenskega plesa, ki bo 10. januarja 1981 v Celovcu!

REŽISER TV-FILMA

„Vas ob meji"
je prejel nagrado

Mladi režiser Fritz Lehner je prejel nagrado Ericha Neuberga, ki jo podeljuje ORF za režiserski naraščaj, in sicer za televizijski film „Vas ob meji" (Das Dorf an der Grenze), ki ga je lani izdelal po istoimenski televizijski igri koroškega avtorja Thomasa Plucha.

Predvajanje filma, ki se bavi z narodnostno problematiko na Koroškem, je kakor znano izzvalo v „pristno-koroških" krogih hudo razburjenje, proteste, obsodbe in predvsem celo poplavo dopisov v tukajšnjem tisku. Določenim ljudem je ob gledanju filma zavrela kri in videli so samo še rdeče: kajti avtorji filma so skušali biti kolikor mogoče nepristranski, vsaj ne izrazito protislovenski — to pa je bil seveda že „greh" in domovinski čuvarji so videli domovino spet v nevarnosti.

Dejstvo, da je bil avtor filma sedaj nagrajen, vsekakor kaže, da izven krogov koroškega nacionalizma le nekoliko drugače gledajo tudi narodnostno problematiko in bi bilo samo želeti, da bi se predvsem merodajni politični dejavniki osvobodili spon dvomljivega lokalnega patriotizma, ki ni izraz iskrene domovinske zvestobe, temveč sad zlorabljanja domovinskih čustev.

ODLIČJA SVOBODE
zaslužnim kulturnim delavcem

Ob izteku leta 1979 je Zveza kulturnih organizacij Slovenije spet podelila tradicionalna odličja Svobode, najvišja priznanja za dolgoletno prizadevno, kvalitetno in uspešno delovanje v kulturi in prosveti. Predsednik ZKOS Jože Humer je pri podelitvi priznanj naglasil, da so med stotisoči slovenskih ljubiteljev „tisoči takih, ki na svojih plečih nosijo skupen tovor organizacijskih del, takih, ki s svojimi rokami oblikujejo izpovedno moč ljubitelskih ustvarjalcev, takih, ki s svojo vero v poslanstvo kulture ožarjao duha drugim, takih, ki znajo bolj od drugih vzbujati lakoto po kulturi in ki vedo, kako to lakoto nasititi".

Za leto 1979 je bilo najzaslužnejšim in dolgoletnim sodelavcem podeljenih 24 odličij Svobode z zlatim listom in 22 odličij Svobode s srebrnim listom. Med odlikovanci, ki so prejeli odličje Svobode z zlatim listom, sta tudi dva naša zaslužna kulturno-prosvetna delavca: Milka Hartman in Peter Kuhar.

V utemeljitvi je med drugim rečeno:

MILKA HARTMAN je kot prosvetna delavka že pred vojno vodila razne gospodinjske in druge tečaje ter sodelovala pri pevskih zborih in igralskih skupinah. V času fašizma so jo preganjali. Po osvoboditvi se je posvetila literarnemu delu in je danes znana koroška pesnica in skladateljica slovenskih pesmi in napevov. Še vedno deluje z otroci, katerim s svojim znanjem pomaga pri ohranjanju materinega jezika.

PETER KUHAR je aktiven kulturno-politični delavec na Koroškem. Že 15 let je predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Zarja" v Železni Kapli, ki je postalo eno najaktivnejših društev na Koroškem. Tovariš Kuhar je aktiven tudi v domači Posojilnici, je član odbora Zveze slovenskih zadrug in tajnik Zveze koroških partizanov.

Obema nagrajencema iskreno čestitamo in želimo, da bi tudi v bodoče tako plodno prispevala k razvoju slovenske kulture in prosvete, s tem pa k ohranitvi slovenske besede na Koroškem!

SEDEMDESET LET
tiska gradiščanskih Hrvatov

Hrvaški tisk na Gradiščanskem je postal star sedemdeset let in gradiščanski Hrvati upravičeno s ponosom in z veseljem obhajajo ta jubilej, ob katerem jim iskreno čestitamo tudi koroški Slovenci z željo, da bi jim bila tiskana beseda tudi v bodoče močno orožje v boju za obstanek in dosego narodnostnih pravic!

Prvi list gradiščanskih Hrvatov — Naše Novine — je začel izhajati leta 1910 in se je tako imenoval vse do leta 1922, ko so ga preimenovali v Hrvatske Novine, ki so izhajale do leta 1940. Za časa nacizma je bila tudi hrvaška beseda na Gradiščanskem obsojena na molk. Po osvoboditvi je začel najprej izhajati napredno usmerjeni list „Naše selo", ki ga je izdajal in urejeval lani umrli prof. Rudolf Klaudus. Leta 1947 je kot naslednik predvojnih Hrvatskih Novin izšel Naš Tajednik, ki od leta 1960 dalje izhaja spet pod imenom Hrvatske Novine.

Ob jubileju svojega glasila so gradiščanski Hrvati pomen, ki ga pripisujejo tiskani besedi, poudarili tudi s tem, da so razpisali posebno književno tekmovanje, poimenovano po zaslužnem narodnem in kulturnem delavcu Ignacu Horvatu. Z romanom ali novelo iz življenja gradiščanskih Hrvatov se bodo pisatelji potegovali za tri nagrade skupine A (8000, 6000 in 4000 šilingov), z dramskim tekstom pa v skupini B za dve nagradi (8000 in 6000 šilingov). Hrvatsko tiskarsko društvo v Železnem, ki je tekmovanje razpisalo, zagotavlja poleg nagrad tudi natisk in izdajo najboljših del.

Srečanje malih odrov
ob zanimivi mednarodni udeležbi

Jutri se bo v Novi Gorici zaključilo letošnje deveto „goriško srečanje malih odrov", tradicionalna odrska manifestacija, ki je ob letošnji mednarodni udeležbi še posebno zanimiva. Organizator tega vsakoletnega srečanja je Primorsko dramsko gledališče.

Srečanje se je začelo prejšnjo soboto in bo v enem samem tednu z nekaterimi ponovitvami vred obsegalo kar 26 predstav. Poleg malih in eksperimentalnih odrov iz Slovenije sodelujejo gledališke skupine iz drugih jugoslovanskih republik in iz inozemstva — tokrat iz Danske in Francije. Namen prireditve je preverjanje in seznanjanje z novimi gledališkimi dosežki in si je kot taka že priborila svoje mesto ne samo v slovenskem, temveč tudi v širšem jugoslovanskem gledališkem svetu — letošnja udeležba sodelujočih skupin je tozadevno brez dvoma dovolj zgovorna.

Novost letošnjega srečanja pa je njegov tekmovalni značaj. Žirija, ki jo sestavljajo gledališki kritiki in teatrologi iz Slovenije in iz drugih jugoslovanskih republik ter gost iz Poljske, bo namreč ob zaključku nagradila pet najboljših gledaliških stvaritev in podelila pet plaket z novogoriško vrtnico.

Vzporedno s predstavami sodelujočih gledališč, igralskih skupin in solistov so v Novi Gorici priredili tudi dva strokovna simpozija: prvi je namenjen problemom arhitekture kulturnega doma in arhitekture gledališča, drugi pa mitskim motivom v sodobnem slovenskem gledališču. Sicer pa poteka goriško srečanje malih odrov v tesnem sodelovanju z drugimi sorodnimi jugoslovanskimi festivali (sarajevskim, novosadskim, zemunskim) in z mednarodnim študentovskim festivalom v Wroclawu na Poljskem.

Dr. Anton Svetina

Prispevki k zgodovini Šentruperta pri Beljaku

Dne 13. decembra 1546 je stolni kapitelj v Ljubljani prodal njemu lastno hubo, ki je na eni strani mejila na potok Trebinjica, na drugi strani pa na župnišče, baronu Žigi Khevenhüllerju za 403 funte denaričev. Žiga Khevenhüller pl. Aichelberg je oddal potem to hubo v zakup beljaškemu meščanu Krištofu Görtschacherju.

V času reformacije je nova luteranska vera tudi v naših deželah dobivala vedno več pristašev. Za mesto Beljak je znano, da je tam več kot polovica meščanov prestopila v protestantsko vero, da je bila župna cerkev sv. Jakoba v Beljaku več kot trideset let zaprta tako za katoliško kakor tudi za evangeličansko službo božjo, in da je prišlo v tem mestu večkrat do prav revolucionarnih verskih neredov med prebivalstvom. Pa tudi na podeželju je protestantizem hitro napredoval. Člani družine Khevenhüller, ki so postali leta 1542 lastniki gradu in gospostva Landskron, so bili pripadniki nove vere. Ker so kot fevdalni gospodje imeli v svojih rokah vso upravno-politično in sodno oblast, so vplivali tudi v verskih zadevah na svoje podložnike, kar se je poznalo posebno v župniji Št. Rupert, kjer se je nahajal grad Landskron in kjer je veliko število kmečkega prebivalstva prestopilo k luteranski veri. Pa tudi protireformacija v Št. Rupertu in okolici ni popolnoma uspela, ker je mnogo prebivalcev ohranilo svojo novo vero v ilegali dalje, saj je bila tu za časa vladanja cesarja Jožefa II. ustanovljena ena prvih evangeličanskih cerkvenih občin na Koroškem, ki je štela ob ustanovitvi 1781 duš.

Pa vrnimo se k dogajanjem v 16. stoletju. Ko je leta 1568 poslal ljubljanski stolni kapitelj dva člana svojega kolegija na vizitacijo župnij beljaškega cerkvenega okrožja, jima je izdal 3. maja pismeno instrukcijo, v kateri jima je med drugim naložil, naj ugotovita, ali so vsi vikarji na sedežih beljaških župnij katoliške veroizpovedi.

Dne 27. maja 1589 je lastnik gospoščine Landskron grof Jernej Khevenhüller tožil ljubljanski stolni kapitelj na plačilo dveh goldinarjev, ki jih je morala plačevati župnija sv. Miklavža v Beljaku kot odvetščino nad vsemi župnijami beljaškega cerkvenega okrožja. Stolni kapitelj v Ljubljani je na to tožbo dal tale odgovor: Grof Jernej Khevenhüller je kljub temu, da šmiklavška fara plačuje dva goldinarja odvetščine, dal cerkev v Št. Rupertu zapleniti in je tam pred nekaj leti nastavil protestantskega predikanta. Ravnotako je dal njegov cče Jurij Khevenhüller kot lastnik gradu Vernberk zapleniti pred leti cerkev v Skočidolu (Gottestal), odstavil je tam katoliškega duhovnika in namestil luteranskega, ki je potem prodal najlepši travnik, last cerkve, za 100 goldinarjev. Ta grof Jernej Khevenhüller odstavlja sedaj tudi katoliške vikarje v župnijah Dvor (Kranzelhofen) in Lipa (Lind). Stolni kapitelj predlaga, naj bi nadvojvoda Karl imenoval za razsojo tega spora tri komisarje, in sicer prošta v Velikovcu Gregorja Lapirida, deželnega upravitelja Koroške Ivana pl. Bosego in deželnega vicedoma za Koroško Hartmana Zieglla, ki naj v mestu Beljaku določijo primerno mesto in v stvari razsodijo.

Dne 20. septembra 1586 je ljubljanski stolni kapitelj vložil pismeno pritožbo na takratnega glavarja grofa Jerneja Khevenhüllerja, v kateri navaja, da je oskrbnik grada in gospoščine Landskron Amblacher v župniji Lipa pobral od cerkvenih podložnikov davek in zakupnino v znesku 11 goldinarjev, v župnijah Št. Rupert in Skočidol pa je odstavil tamkajšnje katoliške vikarje in je na njihovo mesto postavil luteranske predikante, kar dela tudi pri podružničnih cerkvah. Na to pritožbo je izdal nadvojvoda Karl dne 2. marca 1589, torej po dveh in pol letih, grofu Khevenhüllerju ukaz, naj kot advocatus (odvetnik) čez vse župnije beljaškega cerkvenega okrožja ščiti tamkajšnje vikarje, v nasprotnem primeru bo dal cerkev v Št. Rupertu in druge podružnične cerkve zaplenili in si jih bo nasilno prilastil, katoliški veri protivne predikante pa bo dal po svoji volji (nach Gefallen) zapreti. Nadvojvoda Karl je izdal istega dne tudi dedičem pokojnega grofa Jurija Khevenhüllerja ukaz, naj ščitijo cerkev sv. Marjete v Skočidolu, ker je njihov pokojni bratranec tam zaplenil eno cerkveno njivo in jo dal prodati.

Župnija Št. Rupert je imela v tisti dobi šest podružničnih (filialnih) cerkev in sicer:

1. Cerkev sv. Urha v Stahovičah (Stachowitz).
2. Cerkev sv. Andreja v vasi v samem Landskronu.
3. Cerkev sv. Filipa in sv. Jakoba pod Landskronom v Gradišču (Gratschach).
4. Cerkev sv. Mihaela (Šmihel, St. Michael).
5. Cerkev sv. Jerneja ob Osojskem jezeru (St. Bartlmä).
6. Cerkev sv. Ožbolta (St. Oswald).

Dne 29. avgusta 1589 se je vikar in škofijski komisar pri sv. Miklavžu v predmestju Beljaka Anton Strohmeier pl. Eberau pritožil na ljubljanski stolni kapitelj, da prepoveduje lastnik grada in gospoščine Landskron grof Jernej Khevenhüller katoliško bogoslužje v nekaterih filialnih cerkvah; naj se izvršijo v tem pogledu poizvedbe pri vseh župnijah beljaškega cerkvenega okrožja.

(Se nadaljuje)

Pesem vedno navduši, če pride iz srca

Pesem vedno navduši, tembolj, če je zapeta z ljubeznijo. Tako je bilo tudi ob prvi turneji Ribniškega okteta iz Ljubljane, ki je preteklo nedeljo na povabilo Slovenske prosvetne zveze in v organizaciji krajevnih društev koncertiral v Šentilju, Selah-Kotu in v Slovenjem Plajberku. To so majhni kraji, kjer se take prireditve odvijajo bolj poredko. In prav zaradi tega so se organizatorji odločili, da ljudem tam ponsredujejo vrhunsko petje. In pesem Ribniškega okteta to brez dvoma je. To so v prvi vrsti potrdili številni poslušalci tega vokalnega ansambla, ki je prvič gostoval na Koroškem.

ŠENTILJ OB DRAVI

V Šentilju ob Dravi slovenska pesem še ni in tudi ne bo utihnila. Gojita jo cerkveni zbor ter dve vokalni inštrumentalni skupini mladih v Šentilju. Da je petje v našem kraju zelo priljubljeno, je pokazala velika udeležba na nedeljskem koncertu „Ribniškega okteta" iz Ljubljane, ki nam je zapel celo vrsto priredb znanih slovenskih ljudskih narodnih pesmi in nas s tem razveselil vse do zadnjega. V svoj koncertni program je vključil tudi pesmi našega rojaka, skladatelja in harmonizatorja Pavleta Kernjaka, katerega smo se spomnili z njegovimi pesmimi, ki jih je med drugimi čudovito podal „Ribniški oktet". Ribniški oktet iz Ljubljane je v tej zasedbi prvič gostoval na Koroškem (na Slovenskem plesu) in zato smo ga še posebno veseli, da se je omogočilo, da je nastopil tudi pri nas v Šentilju. Vsi smo bili navdušeni nad kvaliteto in harmonijo glasov tega okteta.

Pevska dejavnost je vsekakor važen faktor, ki vzbuja samozavest med našim ljudstvom in daje hkrati impulze za zbližanje med narodi, saj se tako lepo reče, da pesem ne pozna meja. In res je tako, da se s pesmijo najlaže najde kontakt oziroma, da se premostijo razne ovire ter da dobiš svetlejši pogled v bodočnost. In Ribniški oktet je bil dejansko eden takih svetlih trenutkov v naši sivi vsakdanjosti.

Ob tem koncertu smo se lahko tudi ponovno prepričali, da ima dvorana pod cerkvijo idealne akustične sposobnosti, ki jih bo treba pogosteje izkoristiti. Naj ob tej priložnosti izrečemo oktetu iskreno zahvalo za njegov odlični nastop, ki nam bo ostal v prijetnem in nepozabnem spominu.

Nastop tega izredno lepo uspelega pevskega koncerta sta organizirali Slovenska prosvetna zveza in farna prosveta Šentilj, katerima velja naša iskrena zahvala za pevski užitek, ki smo ga bili deležni.

SLOVENJI PLAJBERK

V Slovenjem Plajberku smo kar dvakrat zaporedoma imeli priložnost slišati narodne in umetne zborovske pesmi. Najprej nam je pel 26. decembra kvintet z Dunaja in tako poskrbel za dobro voljo med nami Plajberžani, saj so na Štefanovo pri nas družabni popoldnevi ali večeri že skoraj nekakšna tradicija. Kvintet pa je sodeloval tudi pri jutranji maši, kjer smo prvič poslušali koncert božičnih pesmi.

V nedeljo zvečer, po Slovenskem plesu, pa smo poslušali koncert Ribniškega okteta iz Ljubljane — pri Serajniku.

Že kar po prvi pesmi — Juhe, pojdam v Škofiče — ki je bila posvečena spominu rajnega Pavleja Kernjaka, smo občutili, da takšen zbor na plajberških tleh še ni nastopal.

Potem je zbor klical Urško, saj jo vsi poznamo: Urška, Urška, al' že spiš... Ker se nikakor ni odzvala, je pretresljivo zatožil v Kettejevo novomeško noč, tja čez trg in priklical bledo luno na nebo: Noč trudna molči, nezamudna beži...

A zdaj se jim je zgodila prava nesreča: zmanjkalo je vina tem čudovitim oktetovcem! Da bi slišali, kako so zastokala njihova grla! Da bi videli njihove podolgovate obraze, njihove povešene nosove! Vsi smo globoko čustvovali z njimi. Saj res, kako pa naj bi peli — brez zlate kapljice!

Potem pa še tisti Keber, ki je nazadnje še rebra zgubil, toliko je preljubil... Takih, takih nam manjka tod po Koroškem!

Navrgli so nam končno še tri, med njimi tisto o znamenitih dvanajstih ruskih razbojnikih. Vsi so nas prepričali. Ploskali smo jim divje, skoraj razbojniško. Posebno pa njihovemu basistu. Saj sem slišala za hrbtom navdušeno vzklikanje — Ivan Rebrov!!

Takih koncertov več!

Jožica Čertov

SELE-KOT

Nadvse smo bili veseli, da je naše društvo lahko priredilo koncert Ribniškega okteta. SPZ smo hvaležni za to posredovanje. Hvaležna pa je bila tudi publika, ki je pozorno spremljala koncert Ribniškega okteta. Prej pa je goste pozdravil predsednik Jurij Mak, govoril pa je tudi dr. Zdravko Velik. Slednji se je ob tej priložnosti dotaknil nekaterih perečih vprašanj glede ponemčevanja v naši občini.

Z velikim užitkom smo potem prisluhnili Ribniškemu oktetu. Že sam Tone Kozlevčar je s svojo „Ribniško" živa legenda, Jože Kores s svojim tenorjem v hipu prepriča, posebno pa s „Kalinko" poslušalcem jemlje sapo, Dragiša Ognjanovič pa s svojim izrazitim basom izvablja občudovanje poslušalcev, posebno v pesmi „Dvanajstih razbojnikov". Andrej Štrukelj ni samo zanesljiv prvi bas, ampak tudi odličen umetniški vodja ansambla, ki ga je glasovno tako izbrusil, da prepriča tudi kot celota. Ribniški oktet pa nas je prepričal s sporedom narodnih pesmi, ne samo s slovenskimi, ampak tudi pesmimi drugih narodov.

Na Kotu smo preteklo nedeljo bili res deležni odličnega kulturnega dogodka in upamo, da bo SPD „Herman Velik" še kdaj vabilo na tako vrhunski pevski popoldan. Ob koncu moramo še povedati, da sta ob tej priložnosti med nas prišla tudi predsednik in tajnik SPZ s soprogama.

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Šentvidu v Podjuni vabi na

8. PLES „DANICE"

v soboto 2. februarja 1980 s pričetkom ob 19.30 uri pri Voglu v Šentprimožu.

Igrajo „Fantje iz Podjune"

Na programu bo še vrsta presenečenj.

Prisrčno vabljeni!

ZSO

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem obvešča:

CENTRALNA PISARNA V CELOVCU

Sporočamo, da bodo v letu 1980 uradne ure Zveze slovenskih organizacij vsak četrtek v tednu od 9. do 12. ure. Na voljo Vam bo zmiraj tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser. Stal Vam bo na razpolago v političnih, gospodarskih, narodnostnih in drugih vprašanjih.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

Kot Vam je že znano, je pisarna odprta vsak torek v tednu od 9. do 12. ure.

Slovenski vestnik in Radio Celovec bosta sproti obveščala bralce in poslušalce o tem, kdo od funkcionarjev Zveze slovenskih organizacij bo v Pliberku na razpolago.

22. 1. 1980
tovariš dr. Franci Zwitter:
pravna vprašanja.

29. 1. 1980
tov. dipl. inž. Feliks Wieser

Na Pohorju - za svetovni pokal

Bliža se največja smučarska prireditev v Jugoslaviji — ženska slalomska tekma za svetovni pokal. Tekma bo na Pohorju (nad Mariborom) 23. januarja. To bo že sedemnajsta prireditev za Zlato lisico in pohorski pokal, prireditev, ki si je pridobila v svetu velik ugled — ne le zaradi tekmovalnih dosežkov najboljših smučark, temveč tudi zaradi dobre organizacije in gostoljubnosti. Že več kot tri mesece tečejo skrbne priprave za izvedbo letošnjega tekmovanja. Smučarska prireditev na Pohorju bo ponovno ponesla ime Maribora — Slovenije in Jugoslavije v svet. Tekme bo seveda prenašala ljubljanska televizija.

Izšel je Mladi rod

Izšla je številka 5—6 Mladega roda za meseca januar in februar, ki ga izdaja konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške. Mladi rod je šolski list za koroško mladino, ki je lepo ilustriran in ima pestro paleto del domačih in tujih besednih ustvarjalcev. Kot že omenjeno so glavni sodelavci učitelji, pišejo pa tudi šolarji, ki imajo svojo posebno rubriko „bralci pišejo in rišejo".

Vsebina tokratne številke Mladega roda je v glavnem posvečena zimskemu času — pustovanju, pticam in divjadi, ki trpijo na mrazu; kolinam, prehladu, ki je neprijeten spremljevalec zime, zahomškim skakalcem, smučanju itd. Velika slovenska sinova dr. France Prešeren (umrl 8. februarja 1849) in Prežihov Voranc (umrl 18. februarja 1950) sta seveda tudi našla pozornost v obliki Prešernovega kratkega življenjepisa in Prežihovega Voranca povesti „Vodnjak". Tudi geografskemu spoznavanju Koroške polagajo kreatorji Mladega roda velik pomen, ki ima precejšen odziv pri bralcih. Tokrat so predstavili Marijo na Zilji in Bistrico pri Žilji (tudi lepa barvna slika). Kot že omenjeno je številka bogato ilustrirana, glavno vlogo pri tem igrata Jelka Reichmann in Ančka Gošnik-Godec.

Zaradi zanimive vsebine, ki seveda odgovarja tudi odraslim, toplo priporočamo nabavo Mladega roda, katerega posamezna številka stane 10 šilingov. Naročite ga lahko na naslov: „Mladi rod" Postfach 45, 9021 Klagenfurt/Celovec.

Za vedno nas je zapustil

Na silvestrov večer nas je pretresla žalostna vest, da je v Bistrici pri Šentjakobu umrl v 82. letu starosti Hanzi Čuden. Bil je lesni trgovec in posestnik žage na Bistrici. Njegova življenjska pot je bila tesno povezana z bojem koroških Slovencev za svoj narodnih obstoj. Na prosvetnem polju ga poznamo kot odličnega igralca, saj je že kar od začetka sodeloval pri Miklovi Zali, ki je našla svoj renome ne samo pri nas na Koroškem, marveč tudi izven naših meja. Kot dober gospodarstvenik je bil tudi glava slovenskega zadružništva v Šenjakobu, kjer je bil dolga leta predsednik Kmečke gospodarske zadruge. Bil je tudi slovenski občinski odbornik, kjer je zastopal interese našega ljudstva. Veliko slavo in zaslug za splošni dobrobit si je pridobil kot poveljnik slovenskega gasilskega društva v Šentjakobu. Za njega dni, ko je vodil požarno brambo, so dobili prvo moderno brizgalno. Takrat so tudi obhajali (1933 leta) 50-letnico obstoja slovenskega gasilstva v Šentjakobu. S prihodom Hitlerja v Avstrijo (1938) je bilo seveda na mah konec slovenskega gasilstva. Domači nacisti, ki so se obnašali kot vandali, so uničili vse zastave in zapisnike ter seveda takoj odstavili komandanta. S tem so nacisti jasno pokazali, kakšen odnos so imeli tudi do karitativnih inštitucij, kot je to gasilstvo. To je ob odprtem grobu tudi povedal sedanji komandat gasilcev Jenul.

Pokojni Čuden Hanzi je eden izmed tiste trojice prijateljev, ki je v mladih letih obiskovala slovensko šolo v narodnem domu v Šentpetru in ki je bila glavni steber kulturno gospodarskega življenja Slovencev v Šentjakobu. Bili so to Baumgartner Mihej, Čuden Hanzi in Jozej Miklavčič. Od te trojice živi samo Jozej Miklavčič, starosta slovenskih planincev na Horoškem, kateremu so planine dale moč, da še vedno aktivno sooblikuje pestro dejavnost planincev na Koroškem.

Šentjakobski gasilci so se oddolžili poslednjemu slovenskemu komandantu s častno stražo in mu s tem izkazali spoštovanje za vse njegove zasluge v dobrobit drugim. Ob odprtem grobu so se poslovili tudi župan Janez Gressl v obeh deželnih jezikih; v imenu domačega prosvetnega društva, Franci Janežič; v imenu Zveze slovenskih zadrug ter domače zadruge in posojilnice pa občinski odbornik Miha Antonič.

Pogrebni obred je opravil domači župnik Andrej Karicelj, ki se je v prisrčnih besedah zahvalil vzornemu faranu za sodelovanje v farnih zadevah. Domači cerkveni pevci so se s pesmimi žalostinkami poslovili od pokojnega in mu tako izkazali svojo poslednjo čast.

Hanzija Čudna bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadeti ženi in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Radiše - pogled nazaj v leto 1979

Sončne Radiše so bile lansko leto zelo aktivne tako da so njihove aktivitete prodrle daleč preko meja naše ožje domovine. Naj samo omenimo otvoritev kulturnega doma 20. maja. To je bil vsekakor eden največjih in najbolj razveseljivih dogodkov odkar deluje naša prosvetna dejavnost na Radišah.

Pa poročajmo lepo po vrsti: 10. januarja 1979 je bil pri Taverju tradicionalni „Radiški ples", kjer se je zbrala velika množica ob prijetni družabnosti s plesom in petjem.

V četrtek 8. februarja so naši pevci pod vodstvom Stanka Wrulicha peli v Auli slovenici na Prešernovi proslavi, ki jo je pripravila Slovenska prosvetna zveza.

V soboto 24. februarja sta se poročila Woschitz Rupi in Krista Piček. Želimo jima, da bi bila srečna v zakonskem „jarmu" in da ne bi pozabila na svoj rod, ki ga vsi tako ljubimo.

Po otvoritvi našega kulturnega doma se je začela pospešena kulturna dejavnost. V nedeljo 13. junija je bilo Dia-predavanje o Poljski, ki ga je imel predavatelj Vinko Zaletel. Prav hvaležni smo mu, ker je vso vstopnino prepustil društvu.

V soboto 16. junija nas je obiskal indijski škof Kunahery. 23. junija je bil večer jugoslovanske pesmi in kulture, na katerem so sodelovali prijatelji KUD „Ančka Ošpuh" iz Ludbrega pri Varaždinu. V nedeljo 1. julija je naš župnik Ludovik Jank proslavljal svojo 50-letnico mašniškega posvečenja oz. svoj zlatomašniški jubilej.

Velik kulturni praznik smo obhajali 26. avgusta, ko je naše prosvetno društvo slovesno praznovalo 75-letnico svojega obstoja in to v svoji novi dvorani. 14. avgusta so nas obiskali mladi likovniki iz Vuzenice. Risali so naše lepe kraje ter nato svoje umotvore razstavili v našem kulturnem domu. Prepričani smo, da bodo iz njih postali še pravi mojstri. 13. oktobra je naše društvo priredilo svoj družabni večer, ki je potekel v zelo prijetnem vzdušju. 9. decembra nam je pod vodstvom Hanzija Gabriela zapel „Dunajski kvintet" po drugi maši celo vrsto lepih Marijinih pesmi. Naši pevci so bili s celovečernim koncertom (kljub nasprotovanju nekaterih) v Kropi. Pela sta moški in mešani zbor, ki jih sedaj vodi Stanko Wrulich, ker je njegov oče zaradi starosti odstopil. Ta program smo kot generalno vajo podali tudi doma našemu občinstvu. V nedeljo 2. decembra je pri nas gostovala igralska skupina SPD „Vrtača" iz Slovenjega Plajberka z veseloigro „Navaden človek".

V petek 7. decembra je bil naš moški zbor povabljen v Kranj, kjer je tovarna ISKRA praznovala 25-letnico TOZD-a merilnih naprav.

Na robu omenjeno naj bo tudi to, da ne bomo tako kmalu izumrli, saj je bilo v naši fari 11 krstov (rojstev) in samo 5 pogrebov.

Ob zaključku leta — zadnje tri večere pred novim letom pa hodi naš moški zbor od hiše do hiše s kolednico za novo leto. Po stari navadi se zapoje za to primerno pesem, vošči novo leto ter po želji še zapoje eno ali dve pesmi.

Iz teh nekaj vrstic, se dragi bralci lahko prepričate, da smo pri nas na sončnih Radišah res delavni prosvetaši.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku vabi na

KONCERT
moškega pevskega zbora „Vres"

v nedeljo, 27. 1. 1980 ob 19.30 uri pri Schwarzlnu v Pliberku.

Prisrčno vabljeni!

Obisk turističnih dejavnikov iz Slovenije

V soboto 12. januarja so se mudili na obisku v Podjuni turistični delavci iz okraja Celje, ki so se informirali o gospodarskem položaju Podjune ter o razvoju kmečkega turizma v podjunski regiji. V okviru obiska v Podjuni so si gostje iz Slovenije ogledali turistični center Podjune — Klopinjsko jezero z okolico ter se nato preko Sinče vasi odpeljali v Železno Kaplo, od tam pa nazaj v Globasnico.

V gostišču Juena so slovenske goste pozdravili: tov. Gregorič v imenu občine, tov. Janez Wutte-Luc, v imenu ZSO; tov. Filip Warasch v imenu NSKS in Hudl Janez, v imenu globaške zadruge.

Janez Wutte-Luc, ki je pozdravil goste v imenu ZSO, je v svojem govoru z zadovoljstvom ugotovil navzočnost mladine med turističnimi delavci iz Slovenije. Le-te je imenoval bodočnost dobrososedskih in medsebojnih odnosov. Poudaril je važnost gospodarsko-političnih odnosov kooperacije med slovensko narodno skupnostjo ter matičnim narodom v SR Sloveniji za nadaljnji obstoj ter razvoj slovenske narodne skupnosti. Za NSKS je na kratko orisal politično situaciio Filip Warasch, ki je goste opozoril tudi na razliko gledanja na manjšinsko vprašanje na Dunaju in v Celovcu ter na frazeologijo avstrijske politike, ki se tiče manjšinskega vprašanja.

Predstavniki ljubljanske Metalke so obdarili dvojezični otroški vrtec v Šentprimožu

V sredo 9. januarja so predstavniki delovnega kolektiva Metalka iz Ljubljane obiskali dvojezični vrtec v Šentprimožu. Kot že znano je ta delovna organizacija lani kmalu po otvoritvi vrtca prevzela nad njim patronat. Že takrat so vrtcu nudili veliko materialno pomoč. Tokrat pa so vrtec spet bogato obdarili. V zaboju, ki so ga odprli pred radovednimi očmi otrok, je bil barvni televizor znamke Körting.

Otroci so se darovalcem zahvalili na najbolj izviren način s tem, da so jim lepo zapeli. Predstavnica krajevnega odbora za otroški vrtec v Šentprimožu tovarišica Milena Gröblacher se je v imenu odbora za prejeto darilo toplo zahvalila, predstavnik Metalke tovariš Dular pa je otrokom na njim razumljiv način obrazložil, zakaj so se odločili za takšno darilo in sicer zato, da bodo odslej dalje tudi v vrtcu lahko gledali tako avstrijsko kakor tudi ljubljansko televizijo.

Metalkin Dedek mraz pa je obdaril tudi posamezne otroke. Vsak je namreč prejel svoj zavoj, v katerem so bile igračke in nekaj sladkarij. Ob robu naj omenimo, da so avstrijski obmejni organi skromna novoletna darila zacarinili, kar so predstavniki Metalke in vsi, ki so o tem zvedeli, vzeli z začudenjem na znanje. Tudi teh daril so bili otroci zelo veseli tako da so darovalcem zapeli več pesmi in tako na najbolj pristen način izkazali svoje navdušenje in hvaležnost.

Treba je poudariti, da so bili tudi predstavniki Metalke z obiskom v vrtcu zelo zadovoljni – z opremljenostjo posameznih prostorov, z izdelki otrok, posebno pa so jim bili všeč otroci, njihov pogum, nepotvorjenost in domačnost. S takimi prijetnimi občutki so se poslovili in si obljubili, da se kmalu spet srečajo. Odrasli so nadaljevali delovno in družabno srečanje v Železni Kapli v hotelu Obir.

Predsednik Slovenskega šolskega društva dipl. inž. Franci Einspieler se je predstavnikom Metalke zahvalil za darila v imenu društva ter predstavil prizadevanja društva ob ustvarjanju materialnih pogojev za vzgojo slovenskih otrok in mladine na Koroškem. Poudaril je veliko potrebo po nadaljnjem povezovanju koroških izobraževalnih in vzgojnih ustanov z matičnim narodom. Spregovoril je tudi dipl. inž. Franci Koncilija – slovenski odbornik v domači občini Škocijan in razjasnil nekatere aktualne probleme slovenskega življa v tej občini ter goste seznanil tudi s proračunom in finančnimi problemi vrtca. Vzgojiteljica Simona Pörtsch pa se je zahvalila v imenu otrok ter predstavila predlog nadaljnjega sodelovanja in pomoči tega delovnega kolektiva. Predvsem so zaželjeni nadaljnji stiki, medsebojna srečanja, kar je velikega moralnega pomena za naše otroke, potrebna pa je seveda tudi nadaljnja materialna pomoč, ki bo pomagala pri uresničevanju postavljenih vzgojnih ciljev vrtca.

Na koncu je tovariš Nedved izrazil občudovanje predstavnikov Metalke nad doživetim obiskom v vrtcu ter obljubil nadaljnjo pomoč tega velikega delovnega kolektiva otroškemu vrtcu. Konkretno bi bila ena izmed prvih oblik pomoči možnost letovanja šentprimoških otrok v počitniškem naselju Metalke na jadranski obali.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

4. RADIŠKI PLES

v soboto 26. januarja 1980 pri Taverju na Radišah. Igrajo „Fantje iz Podjune“

Prisrčno vabljeni!

OBIRSKO

Ustanovitev Slovenskega športnega kluba „Obir“

Dolgo že je bila želja v Kapelških grapah, posebno pa še na Obirskem, da se ustanovi slovenski športni klub, da bi se začeta športna djavnost postavila na trdnejšo organizacijsko podlago. Od leta 1976 naprej namreč v okviru športne sekcije SPD „Obir“ deluje skupina smučarskih skakalcev, ki se vedno bolj uveljavlja. Ker so pogoji za realizacijo tega delovanja – posebno pa še v okviru lastnega športnega kluba – dani, so športni delavci iz vseh Kapelških grap sklenili, da ustanovijo lasten športni klub. Jasno je, da imajo v okviru kluba možnost delovanja razne športne panoge, kot npr. namizni tenis, alpsko smučanje itd.

V soboto 5. 1. 1980 je bilo tako daleč. Precejšnje število ljudi se je zbralo pri Kovaču na Obirskem na ustanovnem občnem zboru, med njimi predsednik Slovenske športne zveze Danilo Prušnik, predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek, zastopnika obeh slovenskih prosvetnih društev „Zarja in „Obir“, ter zastopnika Športnega kluba „Triglav“ Kranj, da izvoli odbor novega slovenskega športnega kluba.

Za predsednika je bil izvoljen mag. Oraže Mirko, za podpredsednika Rozman Franci in Hribar Jože, ki je postal tudi sekcijski vodja skakalcev, za tajnika: dr. Brumnik Gusti in njegov namestnik Maloveršnik Joško, za blagajnika: Knez Flori in njegov namestnih Polanšek Justin. Haderlap Stanko je postal sekcijski vodja za namizni tenis. Po ustanovnem občnem zboru je sledila še predstava filmov o alpskem smučanju in skakanju.

Pečnica

V minulem letu smo imeli v naši fari 11 rojstev in 12 pogrebov. Zadnji pogreb je veljal Heinrichu Oschounigu. Tiho, skromno in mirno je živel med nami. Predno je šel v zasluženi pokoj je bil pomožni delavec. Imel je štiri otroke. Z velikim trudom si je zgradil v Ledincah hišico. Pred leti mu je umrla žena, kar je bil velik udarec zanj in za otroke.

„Pokojni je bil star kot naše stoletje“, je v poslovilnem govoru povedal domači župnik magister Peter Sticker. Na lastni koži je kot navaden delavec okusil trda leta gospodarske krize z vsemi posledicami. Iskal je delo in kruh tudi izven dežele in tako privandral celo v Nemčijo. Med pogrebno mašo je pokojniku v slovo zapel cerkveni mešani zbor pod vodstvom Ressmanna Martina pesmi žalostinke.

Naj še povemo, da je pokojni Oschounig sledil svoji sestri in sosedi Katarini Schwarz po nekaj tednih. Pokojnikovo sestro je pri nabiranju črnic na Humu zadela neke vrste možganska kap, kateri je po daljšem hiranju najprej v beljaški potem pa še v celovški bolnišnici, podlegla. Bila je skromna in delovna gospodinja. Umrla je v starosti 65 let. Zapustila je moža in štiri otroke z družinami v globoki žalosti. Mnogo prezgodnja smrt je bila velik udarec za prizadete svojce, katerim tem potom izrekamo naše globoko sožalje.

Podjuna - sankanje izpod Sv. Heme

Zima je, zrak in narava dišita po snegu. Dovolj ga je! V vasi Podjuni so ga do dobrega izkoristili. Minulo nedeljo je priredilo tamkajšnje Slovensko športno društvo „Peca“ (ustanovljeno konec leta 1979) sankarske tekme izpod Sv. Heme. Na približno 1000 m dolgi, razmeroma hitri ter brobro pripravljeni progi, se je pomerilo in borilo okoli 60 tekmovalk in tekmovalcev za najboljši čas dneva. Malce strmi zadnji del poti ali proge je bil nekoliko težaven, saj so številni skoki „prerukali“ tega ali onega tekmovalca.

Tekmovalo se je v petih razredih, kjer so zasluženo zmagali:

V ženski skupini do 16. let je domačinka Benetik Rosi premagala Smrtnik Marico in Poderšnik Veroniko, obe z Obirskega.

V skupini žensk od 16. leta naprej je postala Anita Kordež tretja, druga je bila Smrtnik Regina, prva in zmagovalka pa Karničar Inge.

V tretjem razredu je bil na tretjem mestu Karničar Jozi, drugi Smrtnik Hanzi; prvi, kot že prejšnje leto pa Haderlap Stanko.

V skupini moških nad 35 let je bil tretji Smrečnik Albert, drugi je postal Haderlap Feliks, zmagovalec v tej skupini pa je bil Poberšnik Johan. Najboljši dneva je postal Hribar Milan s časom 2.21.10, drugi v isti skupini Brumnik Danijel s časom 2.21.72, tretji pa Karničar Jože s časom 2.22.78 (vsi trije z Obirskega).

Po tekmi so nagradili zmagovalce vseh razredov v vaški gostilni pd. Štefan z dragocenimi „vrčki“ (pokali) tako da so bili zares vsi zadovoljni, eni s prečudovitimi nagradami, drugi pa z rujnim „Štarcem“ (vinom). Posebna hvala naj velja Slovenski športni zvezi, ki je skrbno poskrbela za točno merjenje časa.

Prepričani, da se boste naslednjega sankarskega tekmovanja v Podjuni zanesljivo udeležili tudi Vi, vas pričakujemo!

Rudi Benetik, Podjuna

Oder „mladje“ KDZ v Celovcu vabi na uprizoritev igre

ČUDEŽNI PISALNI STROJČEK

v soboto 19. januarja 1980 ob 19.30 uri v kulturnem domu v Ločah.

Prireditelj: SPD „Jepa – Baško jezero“ v Ločah.

Prisrčno vabljeni!

Pavličevo sedlo bo kmalu prevozno za motorna vozila

Večkrat smo že poročali, da so obmejne občine na jugoslovanski in avstrijski strani zainteresirane, da bi se obmejni prehod na Pavličevem sedlu usposobil za mednarodni avtomobilski promet. Na jugoslovanski strani je do sedla že zgrajena cesta, ni pa še na avstrijski.

Sedaj pa smo zvedeli, da se bo začelo z gradnjo ceste tudi na naši strani. Kmetijsko ministrstvo bo namreč koroški deželi dalo na razpolago za izgradnjo ceste 1,5 milijona šilingov.

Z izgradnjo te ceste se bosta zbližali Savinjska dolina s Koroško, kar bo velikega gospodarskega pomena (eksploatacija lesa idr. ter velike možnosti razvoja turizma).

Občinska seja v Vrbi

Na zadnji občinski seji v Vrbi so med drugim soglasno sprejeli proračun za leto 1980 in prav tako soglasno poroštvo za posojilo, ki ga bo dobila cestna zadruga na Kostanjah za izgradnjo ceste med Tepanom in Črešnjami. V okviru občinske seje je bila tudi slovesna predaja častnega prstana občine Vrbe umetniku in slikarju dr. Ernstu Graefu. Prstan je izročil župan Petritsch. Podelitev tega priznanja je občinski odbor sklenil soglasno. Zastopnik Enotne liste Herman Mačnik je na seji stavil županu vprašanje, kaj namerava občina podvzeti proti motenju miru v Deščicah pri Šentilju zaradi motokrosistov (v Deščicah imajo motokrosisti na razpolago svet oz. strm breg na katerem divjajo – trenirajo – na svojih vozilih). Poleti, ko so gostje v deželi je mir, sedaj pa ko gostov ni več, pa se prijatelji tega športa spet podijo po njihovem dirkališču in motijo mir. Mačnik je stavil upravičeno vprašanje – ali domači človek nima istih pravic kot gost. Županov odgovor je bil ta, da je zadevo predal žandarmeriji in obljubil, da se bo ponovno pozanimal, zakaj to vprašanje še ni rešeno.

Posebnost letošnjega leta bo ta, da bodo trgovine v poletni sezoni zaradi poletnega časa odprte do 20. ure.

Valentin Polanšek 14

BRATOVSKA JESEN

I. del

Zbegano začne čez čas kmetica v kuhinji:

„Kako sem se prej ustrašila, ko je prišel okoli hiše čisto drug človek. Črno je bil oblečen in kar nič na njem ni bilo partizanskega.“

Domen ji potem pojasni, da je ta človek v redu fant z reberške strani, ki je s kompletno vojaško opremo prišel sam v partizane. Pripada nekemu oklopniškemu oddelku z Vzhodne fronte, ki pa se s tako naglico bliža zadnje mesece nemškim mejam, da je Reberčan začel drugače misliti ... in zdaj je tu. Skozi odprta kuhinjska vrata prav tisti hip zagledala Jozija, kako zunaj pripoveduje nekaj in kaže Johiju, pozneje pa je potegnil še brata s sabo.

„Vedno več nas bo, vedno več, tako dolgo da bomo zmagali reče komandir Domen v Opoldnikovi kuhinji.

„Zato hočem tega prasca prav debelo spitati, da bomo imeli drugo leto dolgo prekajenca pri hiši. In ko bo te krvavčeve vojne konec, bova skuhali s sestro najboljše kose mesa. Pa krompirjevega močnika bova naredili cel veliki lonec. Suhih češpljev, krhljev in hrušk seveda tudi, da bo vse sito in odžejano!“

Domnu se sinovsko mehko posveti obraz: Dobre ljudi najdeš po svetu. Bolj ko je človek preprost, tem večjo pomoč in dobroto ti ponudi ...

Prasci v hlevu cmakajo in zadovoljno pohrkavajo, krave mulijo klajo in prijeten trenutek zanese Domna k Sončarju, kjer je hlapec, ki večkrat poseda v hlevu in opazuje živino.

8 Prav tako je sedel nekaj časa v Sončarjevem hlevu na mestu kot pred leti – voznik. Zdaj je bil na vojaškem dopustu. Bil je štirinajsti april 1942. Primerjal je življenje tukaj na kmetiji s krvavim peklom frontne mašinerije zunaj v Rusiji, ki gre preko rodovitnih polj in naselij, ki uničuje ljudi, živali, premoženje. Tukaj v gorskem zatišju Sončarjeve kmetije pa se odvija vsakdanje življenje prav tako kot pred letom dni, kot pred leti, kot morda stoletja sem. Nič posebnega ni. Zjutraj vstanejo kmečki ljudje, čez dan delajo, jedo, žebrajo in hodijo po svojih poslih, zvečer spet pritavajo k veliki mizi, pojedo in požebrajo in zlezejo vsak v svoj nočni svet do jutrišnjega dne. Ničesar se ne dogaja, kar bi koga vrglo iz starih ojnic.

Domen je sedel in sedel in se zapredal v čudne misli ...

Rahlo se odpro priprta hlevna vrata. Na pragu je stala domača hčerka edinka. Bratov je imela več. Mici je dopolnila letošnji februar šestnajst let. Bila je prav zrastna. Vsa je žarela v mladih letih, kako bo še cvetela ljubka dečva. Grdi ljudje bi radi prerokovali: če je otrok prav zal, pozneje kot odrasel to pogreša. Domen se je spomnil tudi teh besedi, ko je zagledal Mici na pragu. Kdo bo le njen ženin? se je spraševalo tiho v Domnovem srcu. Z domačo hčerko sta že prejšnja leta imela svojevrstne odnose. Mici ni nikdar gledala vanj in očitno ni marala biti v njegovi bližini. Domen je svoje razkrojenje omilil nekako takole: Dečelce imajo svoje muhe, pa je. Pozneje, ko je hodila zadnja leta v šolo, se je spremenila. Pogosto mu je prav pobalinsko nagajala. Nekoč sta se ujemala, pa jo je zasačil pri lepih prsih: „Tako lepo pužo je treba rahlo prijemati!“ Odsihmal se je obnašala spet drugače. Bila je zasanjana. Pozneje mu je celo pisala večkrat k vojakom. Najraje kakšne razglednice s posebnim srčnim namenom ali zapeljivim namigom.

Zdaj je stala Mici na pragu in gledala.

Domen pa je sedel in gledal.

Videti je bilo, da ne vesta, ali drug drugega motita, ali pa sta v zadregi, ker nekaj, kar jima je preočitno na obrazu zapisano, ne moreta prikriti.

„Domen, ali nisi včeraj dejal, da greš enkrat tudi Vrečkovo teto obiskat?“

„Da. Morda grem še danes. Ali bi šla z mano?“

Mici je zardela in vsa prepadena zrla predse, tako jo je zalila rdečica.

„Danes ne moreš več iti!“

„Zakaj ne?“

„Ker so Vrečkove gnali v Kaplo. Policija in neki tuji uniformiranci.“

„Koga so gnali?“

„Vrečkove so gnali, pa naše sosede tudi. Klarca je priletela iz Kaple, pa pravi, da so jih od vseh grap nagnali skupaj in odpeljali z velikimi čudnimi avtobusi, kakršnih Klarca še ni videla.“

Domen se je spustil raz hlevno ograjo med govejimi in kravjimi koči.

„Kaj praviš?“

„Že davi so jih gnali na vse zgodaj!“

„Jaz grem gor pogledat, mimo pa še k mami v bajto malo stopim.“

Domen je šel v svojo sobo, ki je v pritličju prizidka h kmečki hiši, s katero je povezan s prostranim lesenim gankom, kakor se po domače reče mostovžu pri starodavnih kmetijah.

Mici je v veliki razdalji stopala prek gorice tja proti

Otrok in telefon

Nekateri otroci telefonirajo z največjim navdušenjem, drugi čutijo do telefona nekakšen odpor. Nekateri že pri dveh letih radi kramljajo z mamo, z očetom ali celo z neznanim človekom na drugi strani žice, drugi pa niti pri štirih letih še ne zinejo v slušalko niti besede. Stojijo in nemo poslušajo, kako jim babica prigovarja, naj ji kaj povedo.

Ker telefon ni razkošje, ampak koristna in zelo uporabna stvar, naj bi se tudi otroci naučili čimprej telefonirati: V Združenih državah Amerike imajo posebne programe, po katerih učijo majhne otroke, celo dveletne, telefonirati. No, tam je zadeva preprostejša, saj mora otrok s telefonistko. Za primer, kako koristno je zavrteti le eno številko, pa ga telefon poveže lahko, če zna otrok ravnati s telefonom, navajajo Američani naslednjo zgodbo: Petleten otrok je prišel domov, našel je očeta ležati brez zavesti na tleh. Otrok je zavrtel številko in povedal v telefonsko centralo, kaj se je zgodilo, navedel je svoje ime in naslov. Telefonistka je poslala rešilni avto, reševalci so še pravočasno pomagali očetu, ki bi bil sicer umrl zaradi srčnega infarkta.

Zgodbica je zanimiva, naučiti pa se iz nje ne moremo kaj dosti, razen tega, da je telefon koristen, marsikdaj celo nepogrešljiv. Toda še odrasli imamo težave, kadar želimo v razburjenju zavrteti prave številke. Otroka zato ne trapimo s številkami in ne naštevamo mu primerov, ko naj bi poklical pomoč po telefonu, S tem ga namreč samo prestrašimo, da sploh ne bo hotel ostati sam doma, ne pa da bi ga naučili samostojnosti in pametnega ravnanja.

Če pustimo otroka samega doma, mu raje povemo, h kateremu sosedu se lahko zateče v primeru sile. Že večjemu otroku pa pustimo zraven telefona listek s telefonsko številko, kamor nas lahko pokliče, ali s telefonsko številko babice, tete, kakega prijatelja, ki ne stanuje predaleč.

Do četrtega ali petega leta naj se otrok nauči pogovarjati po telefonu. Damo mu slušalko in povemo, da je na drugi strani žice babica, mama, oče. Tako se bo naučil povezovati glas iz slušalke z osebo, ki jo pozna.

Pri štirih letih (nikakor ne prej) lahko začnemo učiti otroka vrteti številčnico. Ker še ne pozna številk ali črk, mu narišemo posebne znake. Namesto številke, ki naj jo zavrti, narišemo barvast krog, sonce, račko, hišo. Oznake nalepimo na zunanji krog številčnice. Na listek narišemo znake babičine telefonske številke in otrok naj nato sam pokliče babico. Od petega leta dalje lahko začnemo otroka seznanjati s številkami. Če bo videl na listku razločno napisane številke, jih bo znal poiskati tudi na številčnici. Starši naj bodo vselej zraven, ko se otrok uči vrteti številke. Težko je zavreti 8, 9 ali 0, pot je dolga, prstek pa šibak.

Za vajo je zelo primerna številka, na kateri bo otrok slišal točno časovno napoved. Otroka tudi spodbujamo, da bo namesto nas zavrtel številko, kadar telefoniramo k prijateljem. Tako se bo seznanil s telefonom in izgubil morebitni strah.

Ko bomo potem prvikrat odšli zdoma in pustili otroka samega s telefonom, ne pozabimo povedati, da se dogajajo pri telefoniranju tudi pomote in naj v takšnem primeru še enkrat zavrti številko. Zgodilo se je namreč že, da so starši, ki so bili na kratkem obisku pri prijateljih, našli ob vrnitvi otroka vsega objokanega. Hotel je telefonirati, pa so se mu po telefonu oglašali sami tuji ljudje.

Tudi potem, ko zna otrok telefonirati in ko se zanesemo, da nas bo v primeru sile poklical k prijateljem, ne odhajamo predaleč z doma. Kaj namreč koristi, če nam otrok sporoči, da ga je strah in da se slabo počuti, če smo za debelo uro avtomobilske vožnje daleč in ne moremo takoj k njemu. Telefon naj ostane le izhod v sili, ne zaupajmo mu, kakor bi zaupali zanesljivi varuški.

Operacija: da ali ne?

Operacija nebnic in žrelnice (tozilektomija in adenoidektomija) predstavlja najbolj pogost operativni poseg v otroški dobi. Čeprav samo operacijo poznamo že več kot 2000 let, pa so mnenja glede tega, kdaj je v resnici potrebna, še vedno zelo različna. Tako imamo med zdravniki še vedno vnete zagovornike, vedno več pa je glasov proti, zlasti v zadnjem času, ko se vedno bolj poudarja vloga limfatičnega tkiva, kamor sodijo tudi nebnice, v splošni in lokalni obrambni sposobnosti organizma.

Nebnice in žrelnica sodijo v sklop limfatičnega tkivja, ki tvori poseben obroč, ki obkroža začetni del prebavnega in dihalnega trakta. Kakor vse v človeškem organizmu, ima tudi to tkivo svojo posebno vlogo, predvsem v splošni in lokalni obrambi proti bolezenskim povzročiteljem. Po prvem letu starosti se obseg tega tkivja postopoma veča, kar opazujemo vse bo pubertete, v skladu s postopnim zorenjem obrambnih sposobnosti organizma. Izrazito, vendar povsem fiziološko povečanje opazujemo zlasti med 2 in 5 letom. Po puberteti se sčasoma nebnice same od sebe zmanjšajo, ker je njihova vloga pri obrambi manjša, zaradi vse trdnejše splošne odpornosti organizma.

Ob vsaki akutni infekciji v zgornjih delih dihal se nebnice in žrelnica povečajo in otečejo, ker si tako zelo prizadevajo, da bi uničile bolezenske klice. Žal pa je zlasti v mestih toliko najrazličnejših klic, da nebnice včasih omagajo in jih ne morejo povsem pokončati, zaradi stalnega vnetja pa sčasoma postanejo same leglo ravno tistih klic, pred katerimi naj bi človeka varovale. Zato pogosto opazujemo to med otroci v vrtcih, zaradi stalnih medsebojnih okužb in to v dobi, ko organizem še ne razpolaga z zadostno mero odpornosti. Vendar pa še zdaleč ni potrebno operirati nebnic le zato, ker so povečane. Velikost je postranskega pomena, če je otrok pri tem zdrav in nima stalnih infekcij v nosu in žrelu. Edina absolutna indikacija za operativno odstranitev nebnic je kronično vnetje. Pri kroničnem vnetju gre za trajen vnetni proces v nebnicah, ki so povečane in razbrazdane, pogosto se da iz njih iztisniti tudi nekoliko gnoja. Taki otroci slabo uspevajo, so bledi, nimajo apetita, iz ust jim neprijetno zaudarja, pogosto kašljajo in tožijo nad bolečinami pri požiranju, se hitreje utrujajo in imajo neredko nekoliko povišano telesno temperaturo. Tudi nekateri laboratorijski izvidi, zlasti sedimentacija in krvna slika kažejo, da z otrokom nekaj ni v redu. Za diagnozo kroničnega vnetja nebnic se odločimo po 6 mesecih opazovanja otroka, ki istočasno sprejema antibiotično zaščito. Če po tem času ni izboljšanja, se odločimo za operacijo. Od kroničnega vnetja pa moramo ločiti ponavljajoče se ali recidivantno vnetje. V prvih letih otrok običajno 3 do 4 krat letno preboli akutno vnetje v zgornjih delih dihal. Pri otrocih, ki obolevajo češče, pa že lahko govorimo o recidivantnemu vnetju. Niso redki otroci, ki celo 1 do 2 krat mesečno prebolevajo tako vnetje. Za razliko od kroničnega vnetja se pri recidivantnih oblikah po prebolelem infektu vsi znaki obolenja povsem pomirijo. Pri takem otroku pa bomo zopet upravičeno postavili vprašanje glede tonzilektomije. Vendar pa se mora zdravnik, predno se odloči za tak poseg zavedati, da s tem odstrani otroku tudi del njegove obrambne pregrade in to na mestu, ki je najbolj izpostavljeno vdoru različnih kužnih klic. Pri vseh ostalih razlogih za operacijo pa moramo biti previdnejši, zato se bo moral zdravnik ob vsakem bolniku odločati individualno in po temeljitem premisleku, upoštevajoč vse razloge, ki govore za in proti. Take relativne indikacije so: pogoste infekcije zgornjega respiratornega trakta, ponavljajoče se gnojne angine, ponavljajoče se infekcije ušes, akutni sklepni revmatizem, stalno dihanje skozi usta.

Medtem ko se za odstranitev nebnic le redko odločimo pred 3 letom, pa je operacija žrelnice relativno čest poseg zlasti v prvih treh letih. Žrelnica ali adenoidne vegetacije pravimo otočkom limfnega tkiva zadaj za mehkim nebom, na stikališču žrelne in nosne votline. Če se žrelnica zelo poveča, lahko zraku zapre pot skozi nos, zato mora otrok dihati skozi usta, iz česar izvira vrsta nevšečnosti. Tak otrok ponoči smrči in nemirno spi, iz nosa se mu stalno cedi, voden ali celo gnojen izcedek. Stalnim nahodom se kaj rado pridruži vnetje obnosnih votlin. Infekt se lahko zanese še v uho, kar lahko sčasoma privede celo do trajnih okvar z naglušnostjo. Pomanjkljiva pljučna ventilacija lahko sčasoma privede do motenj pljuč in srca. Tudi različne deformacije prsnega koša pri teh otrocih niso redke. Sčasoma dobi tak otrok poseben izraz obraza z nekoliko izbuljenimi očmi, stalno odprtimi usti, razpotegnjenimi potezami obraza in širokim nosnim korenom. Zaradi naglušnosti se pri teh otrocih tudi govor slabše razvija, zaradi česar so videti slabše duševno razviti. S pravočasno odstranitvijo povečane žrelnice, lahko te neprijetne komplikacije preprečimo.

Pri operaciji lahko odstranimo nebnice in žrelnico ali pa le povečano žrelnico.

Seveda pa tudi operacija nebnic in žrelnice ni povsem brez nevarnosti. Smrtni primeri so le izjemni, od komplikacij pa lahko pride do krvavitev celo po več dnevih, do raznosa kužnih klic s krvjo po organizmu, do pljučnice ali pljučnega abscesa, do poškodbe mehkega neba, kar privede do motnje v govoru. Ne smemo pa pozabiti še na možnost psihičnih motenj, zlasti pri zelo občutljivih otrocih. Pri cca 10 odstotkov otrok opažamo po operaciji psihične motnje kot: nočni strah, jokavost, pretirana navezanost na starše, strah pred zdravniki, agresivno vedenje in celo ponovno močenje postelje. Samo z res skrbno pripravo otroka na operacijo se bomo temu izognili.

Ne priporočamo pa operacije pri nekaterih motnjah v strjevanju krvi, zlasti pri hemofiliji, pri levkemijah in sploh pri malignih in težkih oboljenjih. Prav tako po možnosti ne operiramo 6 do 8 tednov po prebolelih nalezljivih otroških boleznih, 6 mesecev po virusnem hepatitisu in 2 do 3 tedne po akutni angini. Prav tako se izogibljemo operacije v akutni fazi sklepnega revmatizma ali obolenja ledvic, pri aktivni turberkulozi in pri sladkornih bolnikih. Previdni moramo biti tudi pri otrocih z alergičnimi obolenji, z možganskimi okvarami ter pri otrocih, ki so nagnjeni k možganskim krčem.

Tudi glede uspehov po operaciji so mnenja deljena. Nekateri poročajo, da obolevajo operirani otroci pogosteje za pljučnicami in bronhitisi, zato naj se za operacijo po skrbnem premisleku odločita otroški zdravnik, ki otroka pozna in specialist otorinolaringolog.

Drobni nasveti

- Često se zgodi, da nam ČEVLJI ŠKRIPLJEJO, kar pa je zelo neprijetno. Da bi odpravili škripanje čevljev, bomo podplate več večerov zaporedoma namazali z ricinusovim oljem, ki ga dobro utremo v podplat. Čevlje sušimo čez noč na zraku, nikakor pa ne pri topli peči.
- TEMNE MOŠKE KLOBUKE očistimo z močno mešanico salmiakovca in vodo. V to tekočino namakamo krtačo in z njo krtačimo klobuk v nasprotni smeri kot leže vlakna. Očiščenega nato narahlo krtačimo v smeri vlaken. Mastna in prepotena mesta označimo tudi lahko z žametno krpico, prav tako namočeno v raztopino salmiakovca in vode. Med usnjen notranji pas in klobučevino vstavimo svetel papir, da ne prenašamo umazanije ali celo barve.

Noben zdravnik ni proti

Kadar nas krilo začne tiščati v pasu in so nam hlače nenavadno tesne, vemo, da smo se zredili. Ne za toliko, da bi s tem ogrožali svojo vitkost, a vendar toliko, da ne smemo še naprej jesti brez skrbi vsega, kar nam prija. Najbolje je, če si takrat, kadar se premalo gibljemo in preveč jemo, privoščimo redno shujševalno terapijo, ki je dobra tudi za splošno počutje in zdravje: enkrat na teden vpeljemo sadni dan.

Vsi zdravniki se strinjajo s takšnim načinom prehranjevanja. Sadni dan ni post, od katerega bi se nam meglilo pred očmi, ampak dan, ko jemo samo vitamine in druge koristne snovi. Hkrati pa tudi shujšamo – običajno smo po sadnem dnevu lažji za pol kilograma. Ko jemo le sadje, s tem razbremenimo jetra, ki drugače čistijo strupe iz organizma, telo se znebi odvečne tekočine, prebava se spet uredi. Zaradi obilice vitaminov in mineralov je koža videti lepša, počutimo se sveži in čili kot le malokdaj.

Kaj smemo jesti na sadni dan? Kilogram in pol sadja, pa nič drugega. Sadje stehtamo in ga porazdelimo na pet dnevnih obrokov. Za zajtrk popijemo skodelico zeliščnega čaja ali kave, sladkamo pa jo s sladilom, ne pa s sladkorjem. Če se težko odpovemo kruhu, pojemo koščk prepečenca. Za malico pojemo 250 g sadja, opoldne 500 g sadja, popoldne 250 g sadja in zvečer 500 g sadja. Če nam je toliko sadja preveč, ga lahko tudi iztisnemo in popijemo sok.

Sadje izbiramo po mili volji in po izbiri na tržnici. Posebno primerno je grozdje, dobre so tudi hruške, jabolka, slive, breskve in banane. Sadje pa mora biti na vsak način zrelo in dobro oprano, da ne staknemo griže.

čebelnjaku. Škoda se ji je zdelo, da danes ni praznik, pa bi morda smela z Domnom od hiše, tako pa je bil delavnik. Domen je lahko šel, saj ni bil več hlapec. Bil je vojaški dopustnik. Ati mu niso naročali kakega dela. Videlo se je, da drugače ravnajo z njim kot prej, ko je bil v navadni civilni obleki, je mislila Sončarjeva hčerka.

Drugi dan po tistem štirinajstem aprilu tisočdevetstodvainštiridesetega leta se je Domen prepričal o neverjetni kruti usodi prvih domačinov, ki so jih izselili nacistični mogočneži. Vrečkova Jerčka, katero so pustili na domačiji, je vedela marsikaj povedati, kako so nastopali tuji uniformiranci:

„Trije policisti so prišli, sive uniforme so imeli, esesovci. Nekdo je potegnil iz torbe listo in bral imena naših ljudi, matere, brata, svakinje in sestre. A mene ni imenoval. Sestra Micka je bila ravnokar v hlevu,da bi z Nežinim Tončkom kidala gnoj. Pol ure časa so dali, da naj se pripravijo za odhod in s sabo naj vzamejo samo rahlo ročno prtljago. Med priganjači je bil civilist, ki je trosil med svoje besedičenje tudi slovenske izraze."

Takratni aprilski dogodki so silno vznemirili Kapelčane in okoličane. Nacisti so se potuhnili in domačini so se vprašujoče spogledovali: Kdaj bomo mi na vrsti? –

Takoj pa so nekateri ugotavljali, da iz nekaterih okoliških grap niso nikogar odgnali. Samo od tam, kjer so se postavljali izprijeni domačini kot prenapeti privrženci ‚novega reda'.

Domen se je bal za svoje starše, zakaj bili so gotovo na izseljenskem seznamu, kajti brat Matevž, ki je že ob začetku vojne pobegnil v sosednjo faro čez mejo, bi lahko bil vzrok, da so spet gestapovci povpraševali za njim. Tudi domači orožniki so ga iskali. Zlasti od 1941. leta, ko so Nemci še Jugoslavijo pomendrali, so Matevža še bolj vneto lovili. A niso mu prišli na sled. Seveda je moral imeti stike z zanesljivimi ljudmi in ti so molčali.

Domen se je spomnil najprve brata Matevža, ko je zvedel, da se je Vrečkov gospodar Toni nekam skril, da ga niso mogli izseliti. Gotovo imata kakšne stike! Ko je bil pri materi, je kar naravnost vprašal, kdaj je ona dobila zadnjo pošto od starejšega brata. Mati se je zamislila in povedala, da bo kmalu leto dni, odkar je lani prišlo pismo iz Celovca. In to se ji je čudno zdelo, kako od tam?

„A po tistem niste kaj čuli od njega?"

„Čula manj, saj je tako rahlo govoril, videla pa sem ga!" Kako lepo so se posvetile materine oči, ker je zdaj izdala skrivnost, za katero sta vedela le z možem-očetom.

Domen se je začudil:

„Da ste ga videli?"

Zdaj je mislil na leta, ko je moral takoj po začetku vojne k tako imenovani ‚obmejni straži', ki je dobila vzdevek ‚higar' pa ni vedel, zakaj. Higarji so bili nekaka zvrst pomožnih carinikov, saj so imeli take zelenkaste uniforme. Torej niso bili prava vojaška edinica. Pobrali so v te enote le starejše letnike, tiste, ki so kot zelenci končali svetovno vojno. Vsak pa se je čudil, kako da so vtaknili k ‚higarjem' tudi Domna, ki je bil vendar mlad letnik. Prav tak, kakršni so predstavljali elito nemške vojske, komaj petindvajset let star! Zakaj je moral Domen ostati prav tukaj v domačem kraju ob meji, ko je onstran državne meje v Jugoslaviji služil pri nekem kmetu brat Matevž za hlapca kot nemški vojaški dezerter, se je kmalu pokazalo. Na patrulje je moral hoditi največ s človekom, ki je bil med ljudmi na glasu, da je nevaren. In ta človek je govoril z veliko bahavostjo prerad nemško, četudi v tistih letih še ni bila slovenščina javno prepovedana. Domen in tisti človek sta se poznala kot domačina že davno poprej. Imela nista kakšnih posebnih stikov. Kako tudi? Tisti človek se je štel bolj med imovitneže, če ne med veljake sredi trga, kajti imel je več posestev. Domen pa je bil preprost Sončarjev hlapec, ki je hodil le v slovenski moški zbor pet. Tisti človek je bil seveda tudi mnogo starejši od Domna. Zato ni čuda, da je zelo lahko poveljeval Domnu. Domen pa je spregledal tistega človeka kar prve dni ‚higarske' službe. Zato je tako ravnal, da ga ni preočitno izzival. Med drugimi ‚higarji' pa je bil Domen priljubljen, saj je bil veder človek in je starejšim moškim znal to in ono pogodu storiti. Celo rajhovski komandant, višji financarski čin, je pustil Domna pri miru, četudi je imel v tajnih zapisih zabeleženo, zakaj so dodelili tega kmečkega fanta v to staro šaro pomožnih carinikov. Dokler ni prišlo povelje s strankine in gestapovske strani, je Domen imel mir in tudi višji finančni uradnik.

A nekega dne, bilo je spomladi 40. leta, je prišel tajni ukaz, da je treba dati Domnu dopust, ker se bo sešel z nekom, ki ga je poslala petokolonaška izdajalska izpostava v Črni. Dotični človek bo nagovoril Domna, da naj bi se srečal blizu meje z bratom Matevžem. Med jugoslovanskimi cariniki in orožniki so tudi ljudje, ki se navdušujejo za novi red Velike Nemčije. Ker je nemška tajna služba razpisala lepo nagrado na glavo vojaškega dezerterja Matevža, zna biti, da se bo zadeva posrečila . . .

Domen se je zdaj pomaknil bliže k materi, ker je vedel, da že malce trdo sliši in je začel:

„Ali še veste, kako je letal tedaj tisti Gregori tukaj po hišah in se delal za velikega Matevževega prijatelja?"

„Jaz sem vedela kar prvikrat, da s tem človekom ni nekaj v redu. Ker za Matevža so vedeli res le njegovi ljudje, da živi pod imenom Jože Nedeljak."

„Najbolj nejasno pa je bilo to, da je prinesel Gregori poln nahrbtnik novih čevljev, katere so izdelovali tedaj v Jugoslaviji iz črnega gumija." *(Dalje prihodnjič)*

Palača narodov v Ženevi

prizorišče tisočev mednarodnih srečanj

V dobi med obema vojnama je v Palači narodov v Ženevi „živelo" vse prej kot slavno Društvo narodov, ki ni moglo nič narediti, da bi preprečilo razne manjše oborožene spopade, da bi utrlo pot mnogim narodom v Afriki in Aziji iz kolonialistične odvisnosti, predvsem pa da bi zaustavilo fašizem in nacizem v njunem divjanju v Evropi, ki je privedlo do druge svetovne vojne. Zato so tudi po vojni mnogi menili, da se v ženevsko Palačo narodov ne bo nikoli več vrnilo veliko mednarodno življenje svetovne diplomacije. Pa je bil razvoj vseeno povsem drugačen, kajti danes se v Palači narodov spet odvija vsako leto na tisoče mednarodnih sestankov in konferenc.

Po drugi svetovni vojni se je novi center svetovne diplomacije preselil v New York in tudi ustanovna listina OZN ni imela nobenih drugih sedežev in središč. Prvi mednarodni sestanek v veličastnem poslopju v Ženevi je bil 8. aprila 1946; sklical ga je Robert Cecil — eden izmed organizatorjev, ki so pripomogli k zgraditvi centra Društva narodov kmalu po 1. svetovni vojni — in spominjal je bolj na „sedmino". Skupina politikov je pravzaprav prišla podpisat dokument s katerim so vse premoženje Društva narodov izročili OZN oziroma mednarodnemu uradu za delo. Nova svetovna organizacija je nekaj mesecev omahovala, ali naj sprejme to darilo ali ne. Šele 1. avgusta je palača narodov postala last OZN.

Medtem pa je švicarska vlada priznala palači status mednarodnega objekta in obljubila, da bo spoštovala njegovo eksteritorialnost in druge privilegije, ki sodijo k temu. S tem je bila odprta pot za novo uveljavitev tega mednarodnega sedeža.

Prvega leta je v palači zasedal en sam mednarodni sestanek — peto zasedanje sveta UNRRA (uprave Združenih narodov za pomoč in obnovo). Naslednje leto sta se zbrali v Ženevi pripravljalna komisija svetovne zdravstvene organizacije in ekonomska komisija za Evropo. Šele čez deset let so pripravili prvo veliko mednarodne konferenco, ki so jo posvetili trgovini in zaposlovanju. Razen tega so v palači zasedli organi Združenih narodov, kot na primer komisija za človekove pravice, ekonomski in socialni svet.

Pozneje pa je bilo vedno več mednarodnih konferenc in raslo je število diplomatov, ki so na njih sodelovali. Po dolgem omahovanju je vrnitev pogajalskih teles v Ženevo tako rekoč potrdila staro tradicijo Evrope kot celine, na kateri se že od nekdaj pogajajo o svetovnih problemih. Seveda je do tega prišlo ob privolitvi članic svetovne organizacije, ki so hrupni New York rade zamenjale za mirno Ženevo.

Kup dela, ki bremeni prvo poslopje svetovne diplomacije, se ne zmanjša, saj je večina pogajalcev v okviru sistema Združenih narodov, pa tudi drugih, navdušenih za Ženevo, kjer jim staro poslopje nudi vse „pogajalsko udobje". Tam so poskrbeli za idealne telekomunikacijske zveze z vsem svetom, za popolne prevajalske skupine, za sicer skromno opremljene vendar nadvse udobne konferenčne dvorane, izkušene strokovnjake, vajene organizirati velika srečanja, za zelo bogato dokumentacijo o vsem, kar se je zgodilo v okviru svetovne organizacije, in velikansko knjižnico s približno milijonom knjig.

K temu vsekakor pripomore tudi status Švice, dežele, ki je skozi dolga stoletja ostala ob strani spopadov, na celini in v svetu, kar je pripomoglo k ambientu urejenosti, miru in nepristranskosti, v kakršnem mednarodna srečanja najbolje uspejo.

V letu 1979 je število sestankov v ženevski Palači narodov posekalo vse dosedanje rekorde: kar 9000 se jih je zvrstilo. Nekateri so trajali dan ali dva, drugi pa tudi po več tednov. Vse „zmogljivosti" so izkoristili do kraja, da bi zadovoljili potrebe sveta, da se nenehno in vedno več dogovarja o problemih, ki jim nihče ni sam kos. Tesna povezanost sveta je tu dobila svojo najbolj stvarno potrditev.

Kadar popotniki z vsega sveta potujejo skozi Ženevo, se radi ustavijo v palači, da vidijo ta „pogajalski hram". Palača narodov je postala tudi najbolj obiskano poslopje v vsej Švici; samo v lanskem letu jo je obiskalo več kot sto tisoč ljudi. Tako doživlja stara palača v Ženevi kot mednarodni pogajalski center in hkrati kot turistična privlačnost svojo drugo mladost, ki pripomore, da lažje pozabi neuspehe bivšega Društva narodov, kateremu ni uspelo, da bi prisluhnilo problemom svojega časa.

Kitajska načrtuje „idealno družino"

V minulih 30 letih, odkar je Kitajska postala ljudska republika, se je rodilo 600 milijonov Kitajcev; danes ima LR Kitajska 950 milijonov prebivalcev. To hitro naraščanje prebivalstva razumljivo povzroča pristojnim velike skrbi in so zato kot idealno kitajsko družino začeli razglašati družino s samo enim otrokom. „Najbolje je imeti enega otroka; če imate dva, jih je že več, kot je treba, trije so preveč, štirje pa lahko povzročijo gospodarske, družbene in tudi politične posledice."

V smislu te logike so na primer v najvejči kitajski provinci Szechwan, ki ima 100 milijonov prebivalcev, uvedli prav zanimive ukrepe. Če se zakonca slovesno zavežeta, da bosta imela le enega otroka, lahko računata s celo vrsto družbenih in gmotnih olajšav: njun otrok bo imel prednost pri sprejemu v otroški vrtec, jasli, šolo, univerzo in pozneje tudi v tovarno; starša bosta dobila poseben dodatek in taka tričlanska družina bo imela pravico do enako velikega stanovanja kot na primer družine, ki štejejo šest članov; poleg tega bo dobila taka „idealna družina" tudi še posebno družbeno priznanje — diplomo. Pač pa bosta taka zakonca v primeru, da bi se jima le rodil tudi še drugi ali tretji otrok, avtomatično ob vse olajšave, posebni dodatek pa bi morala sploh vrniti.

S temi ukrepi namerava Kitajska doseči postopno zmanjševanje odstotka naravnega prirastka. Letos naj bi naravni prirastek v vsej državi dosegel le en odstotek, pet let pozneje naj bi znašal le še pol odstotka, daljni cilj za leto 2000 pa bi bil 0,0 odstotka — vendar bo Kitajska tedaj že imela 1,2 milijardi ljudi.

TV JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 20. 1.: 7.45 Poročila — 7.50 Za nedeljsko dobro jutro — 8.20 Dediščina za prihodnost — 9.15 Čebelica Maja — 9.40 Wengen: Slalom za moške — prenos — 11.05 Disneyev svet — 11.50 Mozaik — 11.55 Ljudje in zemlja — 12.55 Wengen: Slalom za moške — penos 14.00 Kažipot — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Vroči veter, nadaljevanka — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Nasprotniki ali partnerji — 22.05 Risanka — 22.10 Športni pregled — 22.40 V znamenju.

PONEDELJEK, 21. 1.: 10.00 TV v šoli — 16.20 Kmetijska oddaja — 17.20 Poročila — 17.25 Vrtec na obisku — 17.40 Veleslalom za moške — 18.05 Ljudska ustvarjalnost v Srbiji — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Goran, drama TV Zagreb — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 V znamenju.

TOREK, 22. 1.: 10.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Jakec in čarobna lučka — 17.35 Pisani svet — 18.05 „Starogradske pesmi" — 18.35 Obzornik — 18.45 Po sledeh napredka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Aktualna oddaja — 21.10 Propagandna oddaja — 21.15 Človek hoče navzgor, TV nadaljevanka — 22.10 V znamenju — 22.25 Nenavadni poklic.

SREDA, 23. 1.: 9.55 do 11.30 in 12.55 do 14.20 Slalom za ženske, prenos iz Maribora — 16.20 Slalom za ženske, posnetek iz Maribora — 17.20 Poročila — 17.25 Z besedo in sliko — Čarovnik Ujtata — 17.45 Pionirji fotografije — 18.10 Mednarodno tekmovanje violinistov „Fritz Kreisler" na Dunaju — 18.45 Obzornik — 19.00 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Dosje 51, francoski film — 21.45 Miniature: Adriana Maraž — 22.05 V znamenju — 22.20 Evropsko drsalno prvenstvo v Göteborgu.

ČETRTEK, 24. 1.: 10.00 TV v šoli — 17.05 Poročila — 17.10 Življenje na zemlji — 18.00 Kurir Goce Delčeva — 18.30 Obzornik — 18.40 Na sedmi stezi — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Tretja razsežnost — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Odprto za ustvarjalnost — 22.05 V znamenju — 22.20 Göteborg: Evropsko drsalno prvenstvo.

Gorski turistični center KOPE-POHORJE

Gorski turistični center na Kopah leži na skrajnem zapadnem in najvišjem delu Pohorja v višini 1543 metrov. Dostopen je po lepi cesti iz Slovenj Gradca (16 km), oddaljen od Maribora 72 km, od Celja 50 km, od Ljubljane 110 km in od Celovca 80 km.

Lepi smrekovi gozdovi, med katerimi leže trdne pohorske kmetije, segajo prav do vrha, ko preidejo v cvetoče alpske senožeti. Edinstven park, poln lepot, čudovitih razgledov in miru.

Posebno doživetje poleti in pozimi.

- **Za tiste, ki ljubijo sprehode v senci smrek in radi nabirajo gozdne sadeže in gobe, je to pravi kraj. Stare in mlade pa vabijo tudi mehke senožeti.**
- **Pozimi se oblasti grebeni spreminjajo v izredna smučišča.**

Sneg leži na njih vse od decembra do aprila. Pravi raj za vse vrste smučarjev.

Center je odprl svoja vrata šele pred nekaj leti in je že poznan doma in v svetu. Njegova sodobna zasnova in obilica možnosti za počitek in aktivno rekreacijo vabijo vedno znova. Ko pa bo v celoti dograjen, bo sigurno eno najlepših turističnih središč v državi.

Že danes nudi naslednje:

- **v Partizanskem in Grmovškovem domu 160 ležišč z inštalirano toplo in mrzlo vodo ter centralno kurjavo**
- **več prijetnih eno- ali dvodružinskih brunaric**
- **samopostrežno restavracijo s 150 sedeži**
- **več bifejev ob žičnicah**
- **več pokritih žarov in počivališč**
- **ogrevan odprt plavalni bazen**
- **igrišča za namizni tenis, balinanje, tenis, odbojko, košarko, rokomet**

- **sedem vlečnic s kapaciteto 6.100 smučarjev na uro; največja je dolga kar 1500 m z višinsko razliko 500 m**
- **preko 100 ha travnatih smučišč, primernih za začetnike in tekmovalce**
- **del teh smučišč je osvetljen in omogoča nočno smuko**
- **20 km smučarskih sprehajalnih stez.**

Če se odločite za daljši izlet, potem obiščite Slovenj Gradec, znan po zgodovinskih in kulturnih znamenitostih. Bližnje Velenje ali Ravne na Koroškem vas bodo očarale s svojo socialistično rastjo. Nekoliko dalje lahko občudujete divjo lepoto Karavank — Pece in Raduhe. Turistične kmetije pa rade postrežejo z domačimi specialitetami.

KOPE-POPOLNO IN ENKRATNO DOŽIVETJE!

LESNA SLOVENJ GRADEC
gozdarstvo in lesna industrija
GOSTINSTVO IN TURIZEM

Uspele sankarske tekme SPD „Zarja" v Železni Kapli

Kot vsako leto, je tudi letos Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli organiziralo že tradicionalne sankarske tekme.

Ker je postala proga po stari Hrevelnikovi poti, katero so domačini z Osojnik Francijem in Vinklnovim Zdravkom na čelu, izvrstno preparirali, prenevarna, so se organizatorji kratkoročno odločili, da preložijo tekmo na manj nevarno progo po cesti od Mozgana v Koprivni. Ob lepih vremenskih pogojih se je v nedeljo 12. januarja 1980 zbralo v Lepeni pod Mozganom lepo število tekmovalcev (118) pa tudi mnogo gledalcev. Tekme, ki šteje za Obirski pokal, se je udeležilo tudi mnogo sankašev zi sosednih občin iz Sel, Podjune, Šmarjete itd., kateri so brez poškodb presankali 1700 m dolgo progo.

Po končani tekmi sta tov. Stern Franci in Michael Travnik v gostilni Rastočnik razglasila rezultate in podarila zmagovalcem lepe pokale. S tem v zvezi se zahvaljujemo vsem tistim, ki so omogočili potek 12. sankarske tekme kot tudi vsem udeležencem tekme. Posebna zahvala pa velja tov. Mirku Kunčiču in predsedniku Slovenske športne zveze Danilu Prušniku, ki sta omogočila električno merjenje časa.

Rezultati posameznih skupin:

Šolarke (letnik 1974–1966) – 1. Jung Karin, 2. Malle Sabine, 3. Wilhelmer Rozi

Splošno ženske (letnik 1965 in starejše) – 1. Kohls Annemarie, 2. Karničar Inge, 3. Kelih Emilie

Šolarji I (letnik 1974–1970) – 1. Hribar Wilhelm, 2. Haderlap Jakob, 3. Ošina Pavel

Šolarji II (letnik 1969–1966) – 1. Ošina Marijan, 2. Olip Hanzi, 3. Ošina Mihael

Mladinci (letnik 1965–1963) – 1. Jung Josef, 2. Haderlap Stanko, 3. Smrtnik Zdravko

Splošna moški (letnik 1962–1945) – 1. Unterweger Friedl, 2. Miklau Flori, 3. Osojnik Franc

Starostna moški (letnik 1944 in starejši) – 1. Jung Josef, 2. Tschertou Rudolf, 3. Ogris Sebastian

Športne sanke – 1. Wutte Toni, 2. Miklau Flori, 3. Koles Adolf

Celovec – Wiesbaden: 50 let pobratenja

Pred 50 leti sta se mesti Celovec in Wiesbaden pobratili, kar je povod, da se bo to pobratenje letos slovesno proslavljalo, tako v Celovcu kakor tudi v Wiesbadnu v Porenju.

Leta 1930 so na Koroškem slovesno obhajali desetletnico plebiscita, v Wiesbadnu pa istega leta odhod zasedbenih sil iz raznih krajev Porenja. Oboje je seveda bil povod za praznovanje. Takrat je prišlo med obema mestoma do medsebojnih stikov, katerih rezultat je bilo pobratenje. To pobratenje je vsekakor najstarejše na svetu in je bilo prekinjeno samo v letih Hitlerjeve strahovlade. Zlasti v zadnjih dveh desetletjih pa je prišlo med obema mestoma do pospešenega medsebojnega sodelovanja zlasti na kulturnem in športnem področju. To sodelovanje se je demonstriralo tudi na področju izmenjave šolarjev. Poleg tega pa so še drugi vidni dokazi oziroma znaki, ki potrjujejo to pobratenje. Znano je, da imamo v Celovcu cesto, ki se imenuje Wiesbadener Straße in v Wiesbadnu Klagenfurter Straße. Nadalje plove na Vrbskem jezeru moderna motorna ladja z imenom „Wiesbaden" in tudi v Minimundusu je razstavljeno miniposlopje Wiesbadener Kurhausa. Simbol medsebojnega sodelovanja je tudi vinograd mesta Celovec, na katerem je mesto Wiesbaden leta 1974 zasadilo 50 vinskih trt znanega Neroberger vina. In kakor uspeva vino v celovškem vinogradu tako uspeva prijateljstvo med obema mestoma, ki je hkrati lep prispevek k medsebojnemu razumevanju in mirnemu sožitju na svetu.

Ob letošnji 50-letnici pobratenja med obema mestoma bosta le-ti priredili celo vrsto prireditev tako v Celovcu kot v Wiesbadnu, ki se bodo vlekle tja do oktobra. Prva prireditev v okviru tega jubilejnega praznovanja bo jutri v Celovcu z zasedanjem slavnostne seje celovškega občinskega sveta ob navzočnosti uradne delegacije mesta Wiesbaden. Ob tej priložnosti bo tudi otvoritev razstave „Wiesbaden", predaja jubilejnega darila mesta Wiesbaden mestu Celovec ter skupni obisk družabne prireditve „bal mesta Celovec". Meseca maja, junija in julija pa bodo gostovali Wiesbadenčani v Celovcu ob sodelovanju godbe, mladinske igralske skupine, lutkovne skupine in kolesarskega kluba. Prav tako pa bodo v Wiesbadnu gostovali Celovčani z mestnim gledališčem, z razstavo „celovška zgodovina in kultura", z razstavo znanega slikarja Giselberta Hokeja in še drugimi razstavami, s pevskimi zbori itd. Celovški prispevek k jubilejnemu praznovanju pobratenja bo zavzemal obdobje od marca pa do oktobra. Obe mesti sta si zadali ogromen kulturni program, v okviru katerega bo igral važno vlogo tudi 10. oktober, na katerem bodo sodelovali tudi Wiesbadenčani.

VABILO

na predstavitev mešanega pevskega zbora SPD „Srce" iz Dobrle vasi v novih nošah v nedeljo 27. januarja 1980 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi.

Nastopajo: mešani pevski zbor SPD „Srce", dekliški zbor in folklorna skupina, vsi iz Dobrle vasi ter ansambel „Mladi mi" slovenske gimnazije v Celovcu

Prisrčno vabljeni!

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. januarja 1980

Za 100 **din** dobite	53.- šil.
Za 100 **din** plačate	60.- šil.
Za 100 **lir** dobite	1,43 šil.
Za 100 **lir** plačate	1,52 šil.
Za 100 **mark** dobite	708.- šil.
Za 100 **mark** plačate	724.30 šil.

Slovensko šolsko društvo razpisuje mesto

KNJIGOVODJE

Pogoji za nastavitev:

1. **Obvladanje personalnega in bilančnega knjigovodstva ter strojepisja**
2. **Znanje obeh deželnih jezikov**
3. **Priznavanje k slovenski narodni skupnosti**

Interesenti naj se pismeno javijo na naslov:

Slovensko šolsko društvo, Tarviser Str. 16, 9020 Celovec

Lesni sejem pripravljen za leto 1981

Pred nedavnim je v Celovcu zasedal strokovni sosvet celovškega lesnega sejma, ki se je bovil s sestavo strokovnega koncepta sejemske direkcije za naslednja leta. Pri tem se je tudi pokazalo, da je treba že danes pri načrtovanju sejma upoštevati problematiko za leto 1981 in da je s tem v zvezi treba pravočasno (dovolj zgodaj) ukrepati.

Direktor sejma dr. Josef Kleindienst je poročal o lesnem sejmu 79 in o napredovanju priprav za lesni sejem 80. V okviru posebnega predloga so tudi že razpravljali o vprašanjih, ki se tičejo leta 1981 in ki so ga predložili nadzornemu odboru celovškega sejma v nadaljnjo presojo. Predsednik sejma podžupan Walter Dermuth je poudaril pomembnost celovškega lesnega sejma za lesno in gozdno gospodarstvo in se zahvalil za široko bazo, ki jo nudi strokovni sosvet v smislu strokovne izmenjave misli za bodočnost celovškega lesnega sejma, ki igra pomembno vlogo v Evropi.

Poseben uspeh tega strokovnega zasedanja sosveta je bila ugotovitev, da bo lesni sejem še naprej izveden vsako leto, saj je važen faktor pospeševanja gospodarskih potreb dežele. Ob tej priložnosti so tudi razpravljali o skrajšanju lesnega sejma. To vprašanje so predložili nadzornemu odboru v presojo.

Lesni sejem 1980 se bo odvijal v času od 9. do 17. avgusta. Zaključek roka prijav za sodelovanje na tem strokovnem sejmu je 15. januar 1980.

Izdajatelj, založnijk in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

ŠPORTNI VESTNIK

SAPPORO: Koroški smučarski skakalec Hans Millonig je dosegel pri tekmovanju v Sapporu (tekmovanje ni spadalo med tekmovanje za svetovni pokal) 13. mesto. Prvi je bil Japonec Masahiro Akimoto (za znance te alpinske panoge gotovo znano ime) pred, in to je bilo pravo presenečenje, Jugoslovanom Bogdanom Norčičem. To drugo mesto pa je treba res pohvaliti, ako pomislimo, da je znani Avstrijec Toni Innauer postal le 17.

NEW YORK: Približno 1,45 milj. šilingov je dobil švedski šampion tenisa Björn Borg za svojo drugo zmago v Masters-turnirju v New Yorku. Na svoji poti do zmage je premagal ljudi kot so Conners, McEnroe ter Gerulaitisa, kateremu v 15 igrah še enkrat ni uspelo premagati Borga. Najbolj težka je bila igra proti Mc Enroeju, katerega je sigurno podcenjeval in tako zmagal le z 6:7, 6:3, 7:6. Dne 15. januarja je bil že drugič določen od ITF („International Tennis Federation") za svetovnega prvaka v tenisu. V finalu Masters-turnirja je premagal Gerulaitisa z 6:2 in 6:2. Igra je trajala le nekaj čez eno uro.

ZAHOMEC: 19. ter 20. januarja se bodo merili koroški mladinci pa tudi splošni razred na 30-metrski ter 60-metrski skakalnici za ziljski pokal v Zahomcu. Obenem pa je možno obiskati razstavo „25 let ŠK Zahomec" v ljudski šoli na Bistrici na Zilji v času od 10. do 18. ure.

Slovensko prosvetno društvo „Obir" vabi na

7. SANKARSKO TEKMO

v nedeljo 20. januarja 1980

Proga: pri Rtaču na Obirskem

Razdelitev štartnih številk od 9.30 do 10.30 ure pri Kovaču.

Štart ob 11. uri Tekma šteje za „Obirski pokal".

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB vabi na

SAK ples

v soboto, 19. januarja 1980 ob 20. uri v hotelu OBIR v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA

vabi na

6. Trnovski maraton

v nedeljo 10. februarja 1980 ob 9.30 uri v Črnem vrhu nad Idrijo. Štart in cilj bosta pred hotelom Bor.

Program: **a) maraton – smučarski tek na 42 km**
b) mali maraton – smučarski tek na 15 km
c) smučarski tek SLO 12 km
č) pionirski smučarski tek 10 km

Štartnina znaša za odrasle 100 šil., za dijake in učence v gospodarstvu 65 šil., za šolarje 33 šil.

Prijave pošljite na naslov: Slovenska športna zveza, 9020 Celovec, Spitalgasse 12/III.

Rok za prijavo in plačilo štartnine je 23. januar 1980 (številka konta pri Posojilnici v Celovcu je 2911)

Prisrčno vabljeni!

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 18. 1.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 19. 1.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 20. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Šport — Pevci-solisti.

TOREK, 22. 1.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Šport — Otroci, poslušajte! — Mlada grla (mlad. zbori).

SREDA, 23. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 24. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Šport — Družinski magacin.

Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu vabi na

KULTURNI POPOLDAN

v nedeljo 20. januarja 1980 ob 14. uri v farnem domu v Šmarjeti v Rožu.

Nastopata: Oder ‚Mladje' KDZ v Celovcu z lutkovno predstavo „Lisica tatica in Mojca Pokrajculja" in ansambel „Mladi mi" slovenske gimnazije v Celovcu.

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Renesansa — 10.30 TV kuhinja — 10.55 Klub seniorjev — 11.35 Dvojčka z Immenhofa — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Igrajoča igra — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Nonstop nonsens — 22.05 Šport — 22.20 Bodočnost preteklosti.

SOBOTA, 19. 1.: 12.50 Reklama — 12.55 Smuk za moške — 15.30 Nemirna dekleta — 17.00 Kdo rokodelči z nami? — 17.30 Napete pustolovščine na zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Moralna inšpekcija — 21.50 Šport — 22.10 Blood, sweat & Tears — 23.00 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 1.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Renesansa — 18.00 Zakaj kristjani verujejo — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite — mi igramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Peru duhovna domovina — 21.00 Dobri kralj Henrik — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Kraljev pirat.

ZSM Krajevno združenje Bilčovs in Šentjakob v Rožu vabita na

KONCERT „VICTOR HARA"

(Čilenska skupina, ki živi na Madžarskem)

v četrtek 31. januarja 1980 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Prisrčno vabljeni!

SOBOTA, 19. 1.: 17.00 Potovanje Charlesa Darwina — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 Zeleni kakadu — 21.35 Glasbeni pogovor z Christianom Boeschom k večernemu koncertu — „Zastor gor k glasbenim ugankam" — 22.40 Zadnje povelje.

Lutke „mladje" KDZ gostujejo na Radišah v nedeljo 20. januarja 1980 ob 11. uri z igro

„LISICA TATICA in MOJCA POKRAJCULJA"

Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Radiše"

Prisrčno vabljeni!

Maturanti Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu vabijo na

GIMNAZIJSKI PLES

v petek, 8. februarja 1980 s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu.

Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNO DRUŠTVO ZAHOMEC prireja

- **v soboto 19. januarja 1980 ob 13.30 uri na 30-metrski skakalnici koroško prvenstvo šolarjev**
- **v nedeljo 20. januarja 1980 ob 13.30 uri koroško prvenstvo mladincev, juniorjev in članov (30-metrska skakalnica) ter**

XXVI. mednarodne skoke za Ziljski pokal

(NA 60-METRSKI SKAKALNICI)

Ob tej priložnosti bo tudi ponovitev razstave „25 let ŠD Zahomc" v soboto in nedeljo 19. in 20. januarja 1980 v času od 10. do 18. ure v avli ljudske šole v Zahomcu.

Prisrčno vabljeni!